

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پایانامه: ویژگیهای مشاور موفق از نظر دانش آموزان

گردآورندگان:

استاد: ..

بهار ۱۳۹۰

- ۱- فهرست ۱
- ۲- فصل اول: طرح تحقیق ۳
- ۳- مقدمه ۴
- ۴- بیان مساله ۶
- ۵- اهمیت پژوهش ۶
- ۶- هدف تحقیق ۸
- ۷- محدودیتهای تحقیق ۱۰
- ۸- فرضیه های تحقیق ۱۰
- ۹- فصل دوم: پیشینه تحقیق ۱۱
- ۱۰- مقدمه ۱۳
- ۱۱- تعریف مشاوره ۱۶
- ۱۲- اهمیت مشاوره ۱۷
- ۱۳- احادیث و روایات در باب مشاوره ۱۸
- ۱۴- جزایا و معایب مشاوره ۲۰
- ۱۵- نقش معلم در فرآیند مشاوره ۲۰
- ۱۶- نقش خانواده در فرآیند مشاوره ۲۰
- ۱۷- نقش دانش آموز در فرآیند مشاوره ۲۴
- ۱۸- اهداف مشاوره ۲۴
- ۱۹- اصول مشاوره ۲۶
- ۲۰- مراحل و فنون مشاوره ۲۶
- ۲۱- اطلاعات لازم برای مشاوره ۲۸
- ۲۲- روشهای مشاوره ای ۳۱

- ۲۳- ویژگی های معلم - مشاور موفق..... ۳۳
- ۲۴- نقش مشاوره در فراهم نمودن برنامه راهنمایی مدارس..... ۳۴
- ۲۵- تعاریف صاحب نظران از مشاوره..... ۳۶
- ۲۶- ضرورت رعایت مسائل اخلاقی در مشاوره..... ۳۷
- ۲۷- فصل سوم: روش اجرای تحقیق..... ۳۹
- ۲۸- روش جمع آوری اطلاعات..... ۴۰
- ۲۹- روش های آماری..... ۴۰
- ۳۰- تعیین متغیرها(وابسته ، مستقل)..... ۴۰
- ۳۱- جامعه آماری..... ۴۱
- ۳۲- فصل چهارم: تحلیل آماری..... ۴۲
- ۳۳- فصل پنجم: خلاصه مطالب..... ۷۱
- ۳۴- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات..... ۷۳
- ۳۵- منابع و ماخذ..... ۷۴

www.kandooch.com

www.kandooch.com

فصل اول: طرح تحقیق

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

*مقدمه

مشاوره و راهنمایی در مدارس برنامه ای حیاتی است که در عرصه تعلیم و تربیت جهان (خصوصاً دوره آموزش عمومی) از سالهای دور مورد توجه قرار گرفته است. چرا که طی این دوره دانش آموزان در مرحله آغازین تجربه های اجتماعی توأم با رشد فردی قرار دارند. تعلیم و تربیت در دوره مذکور نقش تعیین کننده ای در هدایت فراگیر و نقش پذیری متناسب وی در جامعه ایفا می کند به طوری که ایجاد سرمایه انسانی و توسعه فرهیختگی در جامعه ناشی از تربیت فراگیران در این دوره به ویژه با تاکید بر شناخت توانایی ها و استعداد ها و علایق آنان است کمک به توسعه مهارتهای زندگی به ویژه فرایند تصمیم گیری و هدف گزینی از ضروریتهای ارزشمندی است که تقویت فرایند مشاوره و راهنمایی از طریق معلمان دانا و دلسوز را میسر می سازد. برای تحقیق برنامه های مذکور و رویکرد وجود دارد:

۱- تاکید بر مشاوره در مدارس به عنوان یک فرد متخصص.

۲- ارتقاء فرایند راهنمایی :

و مشاوره از طریق توانمندساز تهیه عوامل انسانی مدارس (مدیر، معاون، مربی، معلمان)

با توجه به شرایط آموزش و پرورش کشور رویکرد دوم مقدمه بر رویکرد اول بوده و در حوزه برنامه های اجرایی امکان تحقیق آن بیشتر است و از سوی دیگر می توان رویکرد دوم را مقدمه ای برای تحقیق رویکرد اول در توسعه مطلوب آموزش و پرورش آینده تلقی کرده. مک لاین معتقد است که معلمان برای کمک به دانش آموزان جهت رشد اجتماعی و عاطفی بهترین موقعیت را دارند. معمولاً

معلمان طی یک دوره طولانی با دانش آموزان در تعامل بوده به طوری که رفتار آنان را مشاهده می نمایند. لذا می توانند برنامه های هدایتی و راهنمایی را در مدرسه توسعه دهند. مشاهده و بررسی رفتار فراگیر اولین گام بری فعالیت راهنمایی و مشاوره است. و این موقعیت برای معلمان بیش از هر فرد دیگری در مدرسه مهیا است. بارها از مشاوران تازه کار این عبارت را شنیده اید که ((در کار مانده ام ، نمی دانم از کجا شروع کنم و چگونه مطالب گفته شده در کلاسها و کتابها را در عمل بکار گیرم.)) شکل این مشاوران به ظاهر این است که بیشتر به صورت نظری آموخته اند تا عملی و دوران کار آموزی خود به اندازه کارفردر زمینه مهارتها و فنون تدریس تمرین نداشته اند. با این حال عوامل دیگری نیز ممکن است در ایجاد این مشکل دخیل باشند. مسلما مشاوره ای نمی توان فقط از راه خواندن کتاب آموخت. هرچند داشتن یک چهارچوب نظران برای اجرای کار مشاوره لازم است ولی بدون کسب مهارتهای عملی نمی توان یک مشاور موفق بود. مشاوره هم علم است و هم هنر. علمی است که از راه آموزشی تخصصی و در راستای کاربرد علمی شکل می گیرد. هنری که علاوه بر کسب فنون و مهارتهای خاص خود استعداد فطری و آمادگیهای ویژه لازم برای این شغل را می طلبد. آمادگیهای که هر فرد باید قبل از ورود برای حرفه دارا باشد و همگام با آموزش آن را بارور سازد. فردی که در زندگی خود شنونده خوبی برای خانواده و دوستان خود نیست و صبر و تحمل شنیدن مشکلات را ندارد. چگونه می خواهد با خواندن کتاب آن را فراگیرد. همدلی و همراهی و یابوری و غمخواری و علاقه به دستگیری از دردمندان و رازداری و سنگ صبور دیگران بودن را می توان از آمادگیهای خطری این حرفه دانست. انتخاب و گزینش صحیح مشاور یا دانشجو مشاوره و علاقه مندی باین کار نیز از ضرورت است.

• بیان مسئله:

در گذشته برای معلمان در دوره های آموزشی تربیت معلم و آموزشهای ضمن خدمت کمتر مهارتها و فنون مشاوره ای ارائه می گردید ولی امروزه علاقه روزافزون در معلمان برای یادگیری مهارتهای مشاوره ای به چشم می خورد اکنون دوره های مشاوره برای معلمان در سطوح گوناگون در بیشتر کشورها وجود دارد بسیاری از این دوره ها برای معلمان مفید می باشند معلمان به منظور آمادگی برای استفاده از مهارتهای مشاوره ای بادانش آموزان باید در یک دوره آموزش مهارتهای مشاوره ای شرکت کرده و در کنار آن به خواندن این کتاب پردازند. علاوه بر آن کار آموزی در مهارتهای خاص مشاوره آشنایی با نظریه های مشاوره نیز برای معلمان مفید خواهد بود. همچنین در خواست های لازم باید با مشاهده کار مشاوران با تجربه تحت نظرات مشاوران متخصص با اجرای عملی مهارتهای آموخته شده خود پردازند مفهومی که راجرز از رابطه مشاوره ای ارائه می دهد هم محکم است و هم مفید و لازم است تا دانشجوی مشاوره آن را درک کند. هنگامی که رابطه مشاوره ای راجرز ایجاد شد می توان مهارتهای بیشتری را فرا گرفت و آنها را با ذخایر مشاوره ای خود در آمیخت. کاری راجرز سرویژگی اساسی را که برای اثر بخش بودن مشاوره مورد نیاز است تعیین می کند این ویژگیها عبارتند از :

همخوانی، همدلیو توجه مثبت نامشروط.

• اهمیت پژوهش:

یکی از مهارتهای اجتماعی نهاد آموزش و پرورش است که مسئولیت مهمی در تربیت کودکان و نوجوانان دارد. نگاه گسترده به نقش آموزش و پرورش به عنوان عاملی موثر در فعالیت بخشیدن به امکانات بالقوه و ذاتی افراد، انتقال اندوخته تجارت گذشتگان و ارائه ارزش های مطلوب و افزایش

معلومات و ایجاد مهارت های لازم در افراد برای زندگی و بالاخره تسهیل سیر حرکت وجودی آدمی به سوی کمال و قرب الی الله ، اهمیت امروزه این نهاد اجتماعی را پیش از پیش نشان می دهد. گسترش کمی آموزش و پرورش نشانگر گرایش و استقبال همگان به اثر بخشی این نهاد و گسترش کیفی آن ناشی از توسعه معارف و علوم و رشد بی وقفه تکنولوژی است که بر پیچیدگی و ظرافت جریان آموزش و پرورش افزوده است. نقش راهنمایی در آموزش و پرورش افراد به حدی است که عده ای از دانشمندان آن را مترادف و تعلیم و تربیت گفته اند و بعضی راهنمایی را تسهیل کننده جریان تعلیم و تربیت می دانند. اگر تربیت رابه معنی نشوونما دادن و زیاد کردن و برکشیدن و مرغوب یا قیمتی ساختن به حداعتدال سوق دادن آدمی بدانیداگر تعلیم و رشد دادن آدمی در حد شناختی و عقلانی و تزکیه و پاکسازی نفس آدمی برای رشد یافتن و غرض از هر سه رهرا رشد دادن آدمی و عقل گوهر آدمی بدانیدراهنمایی را امری موثر و تسهیل کننده (شکوهی) . موثرترین عوامل که در ضرورت فکراهنمای و مشاوره و توسعه آن درنظام های آموزشی و پرورش موثر بوده اند.

عبارتند از:

*توجه به اصالت کودک و آموزش و پرورش وی و تکیه بر فلسفه کودک مداری در سازمان آموزش و پرورش.

*وجود تفاوت های فردی در دانش آموزان و ضرورت شناخت و توجه به این تفاوتها در امر آموزش و پرورش.

*وجود استعدادهای عمومی و اختصاصی در دانش آموزان و ضرورت شناخت و ضرورت شناخت و پرورش تدریجی و سنجش آنها.

* تغییر نقش سازمان های آموزش و پرورش به عنوان نهاد تامین کننده نیازهای فردی و اجتماعی و رشد ابعاد وجود آنها.

* رشد جمعیت و افزایش گرایش ها و علاقه مندی به تحصیل در سطوح مختلف.

* تصمیم آموزشی همگانی و ضرورت استقرار عدالت اجتماعی در برخورداری از موهبت آموزش و پرورش.

* گسترش کمی و کیفی آموزش و پرورش ناشی از رشد جمعیت و استقبال از تحصیل و گسترش علوم و تکنولوژی و....

* تراکم و تنوع واحدهای درسی در رشته های تحصیلی و ضرورت انتخاب مناسب.

* توسعه مشاغل و هدف و ضرورت انتخاب شغل مناسب.

* تغییر نگرش ها و ارزش ها نصبت به انتخاب رشته های تحصیلی و انتخاب شغل.

* گسترش نیازهای جامعه به نیروی انسانی در سطوح مختلف مهارت.

* پیشرفت علوم رفتاری نظیر روان شناسی و تاسیس و گسترش مراکز راهنمایی و روان سنجی و روان درمانی.

• هدف تحقیق:

یک یارودوست به عنوان همسال فردی است که حمایت خود را در قالب یک مشاور آگاه برای همسال و رفیق خود به اجرا می گذارد هدف یک نظام دوستانه آن است که به عنوان مثال برای یک عضو تازه وارد غریبه احساس بیگانگی و غربت در مدرسه را به حداقل رسانده و حس مجزا بودن را تبدیل به همبستگی و پیوند نماید ولذا یک دوست می تواند به فرایند انتقال و پیوند یک دانش آموز تازه وارد به

یک مدرسه و گروه همسال نا آشنا کمک کند. نحوه و کیفیت فرایند دوست بین گروه همسال بسیار با اهمیت است همانطور که می دانیم در مدرسه دوستی ها بر اساس تجربه شخصی میزان رشد و بلوغ و علایق شخصی شکل می گیرد. حال چنانچه نظامهای دوستانه، تحت آموزش و مهارت آموزی از نوع مشاوره ای قرار گیرند فرایند کمک و حمایت بین آنها با سهولت بهتری صورت خواهد گرفت. مک و ایرتر و همکاران به به سودمندی گروه همسال برای یادگیری زبان دوم اشاره می کنند و معتقدند که دوستان از طریق فراهم آوردن تشویق فردی و ایجاد فرصت هایی برای تمرین زبان و الگو دادن به این مهم می پردازند. نیاز اساسی مشاوره و راهنمایی در مدارس صداقت و روشنی نقش است بدین منظور معلمانی که علاقمندی به امور راهنمایی و مشاوره در مدرسه می باشند و یا مسئولیتی در این زمینه به آنان داده می شود باید با دقت و روشنی و هماهنگی با سایر کارکنان مدرسه به ویژه مدیران و مسئولان بالاتر از خود عمل کنند و اطمینان داشته باشند که نوع اقدامات مشاوره ای آنان مورد تایید مسئولان امروز می باشد و از حمایت های آنان برخوردار می شوند در غیر این صورت چنانچه تصمیم شخصی بر پذیرش غیر رسمی دانش آموز برای کار روی مسائل و مشکلات او را دارند باید پاسخ قانع کننده ای را برای مدیر مدرسه والدین دانش آموز و یا نهادهای قانونی جامعه داشته باشند زیرا ممکن است آنها فاقد گواهینامه صلاحیت کار مشاوره باشند البته معلمان و سایر کارکنان مدرسه بسیاری از موقعیت های آموزشی و پرورشی از مهارت های مشاوره بهره می گیرند ولی هنگامی که توافقی با دانش آموز یا والدین مبنی بر گفتگوی مشاوره ای و خصوصی در زمان و مکان معینی صورت می گیرد این یک مشاوره رسمی محسوب شده و ترجیح دارد هماهنگی مسئولان مدرسه انجام شود.

۱- بررسی نیازهای دانش آموزان به مشاوره ۲- بررسی دیدگاه ها و نقش مدیران و مربیان در هدایت دانش آموزان برای مراجعه به مشاور ۳- بررسی نحوه مراجعه دانش آموزان به مشاورها بررسی مشکلات و کمبودها و تنگناهای موجود در زمینه عدم مراجعه به مشاور.

♦ محدودیتهای تحقیق:

الف) محدودیتهایی که کنترل آنها از اختیار پژوهشگر خارج است:

- ۱- محدودیت در زمینه انتخاب دقیق نمونه.
- ۲- محدودیت در صحت و دقت ابزار اندازه گیری و وسایل کار محقق.
- ۳- محدودیت در کنترل پاسخ به هنگام تکمیل پرسشنامه.
- ۴- نبودن منابع کافی و کامل در مورد موضوع تحقیق.
- ۵- عدم درک اطمینان دانش آموزان از سؤالات پرسشنامه.
- ۶- وجود هزینه های زیاد و کمبود وقت، عدم دسترسی به منابع تحقیق.

♦ فرضیه های تحقیق:

فرایند مشاوره مبتنی بر دو فرضیه است:

- ۱- رفتار آموختنی است بنابراین تغییر پذیر است.
مشاوره با منطق اصل تغییر پذیری رفتار را بپذیرد. هر چند رفتار فرد تا حد زیاد حاصل تجارب دوران کودکی است لیکن امکان وجود دارد که رفتار فرد اثر تجربه و یادگیری تغییر کند بنابراین نقش مشاور کمک به فرد در سازگاری بهتر در مسیر این تغییرات است.
- ۲- مشاوره یک موقعیت آموزنده است.

مشاوره از جهات مختلف موقعیتی آموزنده است و مشاور به عنوان یک مربی وظیفه دارد تا با ایجاد شرایط و موقعیتی مناسب به فرد کمک کند اساسا هدف آن کمک به مراجع درد درک بهتر خویش و محیط خود است این درک نه تنها از بیان آزاد احساسات و نگرشها و تجارب حاصل می شود بلکه از مطالعات اطلاعات جدید پاسخهای مراجع به پرسشها یا تستها و بررسیهای جامعه نیز به دست می آید.

www.kandooch.com

www.kandooch.com

فصل دوم: پیشینه تحقیق

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

*مقدمه:

تاریخ راهنمایی و مشاور، را با توجه به تغییرات حاصل و مراحل اجرایی می توان به سه بخش تقسیم

کرد:

بخش اول: برنامه ریزی و تمهید مقدمات.بخش دوم: تشکیل و گسترش برنامه راهنمایی تا انقلاب

اسلامی.

بخش سوم: برنامه راهنمایی و مشاور، بعد از انقلاب اسلامی.

بخش اول از سال ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۰ یعنی ۱۸ سال را شامل می شود که اقدامات برنامه راهنمایی فراز و

نشیب های زیادی را طی کرده است گاه با تمام امکانات کار شروع شده و گاه به حال تعطیل در آمده

است.

بخش دوم که از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ را در برمی گیرد برنامه راهنمایی در دوره راهنمایی تحصیلی اجرا

شده است. در این مدت اقدامات گسترده و همه جانبه برای تربیت مشاوره، معرفی برنامه و اجرای آن

انجام گرفت و طرح تصمیم برنامه در کلیه مقاطع تحصیلی تهیه شده که به علت مصادف شدن با

انقلاب اسلامی اجرای آنها متوقف گردید.

بخش سوم از سال ۱۳۵۷ سال انقلاب شروع و ادامه دارد در این مدت فراز و نشیب های زیادی در

برنامه راهنمایی به وجود آمد. بدین ترتیب که از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹ در مورد توقف یا ادامه برنامه با

توجه به دگرگونی ارزشها و برنامه ها آموزشی و فرهنگی مطالعاتی انجام گرفت تا بالاخره در سال

۱۳۵۹ برنامه تعطیل شد. از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹ نیز تغییراتی در اجرا و سازمان مراکز مشاوره انجام گرفت و از جمله نیمی از وقت موظف خود را تدریس و نیمی از آن را به مشاورانجام خدمات مشاوره اشتغال داشتند. یعنی برنامه به صورت مسلم - مشاور تغییر سازمان داد تا بالاخره در خرداد ۵۹ به تعطیلی انجامید. در ایران از گذشته های دور ایده های راهنمایی و مشاوره در نظریات و آثار دانشمندان و علمای بزرگ مذهبی، فلاسفه، پزشکان و سایر محققان دیده می شود. آثار و تالیفات دانشمندانی چون ابن سینا، ذکریای رازی، خواجه نصیرالدین طوسی گواهی بر این مدعاست که ایرانیان از دیر باز نسبت به راهنمایی و مشاوره و درمان انسان ها علاقه مند بوده اند. اگر از بعضی اقدامات که به وسیله استادان روان شناسی عملی صورت گرفته بگذریم سال ۱۳۳۲ را میتوانیم نقطه شروع خدمات راهنمایی به معنای خاص در کشور خود بدانیم. در این سال با کمک وزرات کار - برنامه ای برای راهنمایی شغلی جوانان طرح ریزی شد و به دنبال آن نخستین تفکر در مورد راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش در کنفرانس تعلیمات متوسطه در سال ۱۳۳۷ مطرح شد و در سال ۱۳۴۰ دفتر برنامه ریزی راهنمایی تحصیلی در وزارت آموزش و پرورش تاسیس شده و از سال ۱۳۵۰ با شروع کار مقطع راهنمایی تحصیلی نخستین مشاوران تحصیل کرده دانشگاهی در این مقطع با عنوان راهنما و مشاور تحصیل آغاز به کار کردند. اهداف برنامه راهنمایی چنین بوده است: ۱- اجرای مشاوره فردی و گروهی. ۲- جمع آوری اطلاعات در مورد دانش آموزان. ۳- اجرای انواع تست های پیشرفت تحصیلی. ۴- ثبت نتایج آزمونهای روانی. ۵- ارجاع دانش آموزان به موسسات دیگر. ۶- ارائه اطلاعات آموزشی و شغلی به دانش آموزان.

۶- ارائه اطلاعات آموزشی و شغلی به دانش آموزان.

۱-انجام مشورت با مدیران ،معلمان ووالدین دانش آموزان.

فعالیت مشاوران در مدارس تا سال ۱۳۵۸ ادامه داشت ودر این سال به علل مختلف از جمله کمبود نیروی انسانی مجرب و کیفی ، عدم وجود امکات کافی، ناهماهنگی برنامه های مشاوره ارزشهای جامعه و عدم اعتماد دانش آموزان به مشاورین کار مشاوران در مدارس خاتمه یافت.حرکت دوباره مشاوره به شکل تاسیس هسته ای مشاوره تربیتی در سال ۱۳۶۴ در سطح ادارات کل آموزش و پرورش استان ها آغاز شد و برای ارتباط نزدیک تر با مدارس،شوراهای بررسی مشکلات تربیتی دانش آموزان در شهرستان ها و مناطق آموزش و پرورش کشور آغاز به کار کرد و با تغییر نظام آموزشی متوسطه کشور،مشاورین برای هدایت شغلی و تحصیلی و تربیتی دانش آموزان در مدارس متوسطه نظام جدید از سال ۱۳۷۱ آغاز به کار نمودند.راهنمایی در معانی کلی و عام با خلقت انسان شروع می شود.در طول تاریخ تمدن بشر همواره افراد با تجربه بزرگان قبایل، پیشوایان مذهبی،والدین و.... کار هدایت و راهنمایی را به عهده داشته اند و پیامبران اولین راهنما یان بشری به شمار می آیند.اما راهنمایی در معنای علمی و خاص برای اولین بار توسط پارسونز با تاسیس دفتر راهنمایی حرفه ای در شهر بوستون آمریکا در سال ۱۹۰۸ میلادی آغاز شد.هدف او کمک به انتخاب شغل افراد بود و اقداماتش با تکیه برشناخت خصوصیات افراد و کسب خودشناسی و ارائه اطلاعات و شناخت دو مورد مشاغل و انطباق منطقی بین این دو صورت می گرفت و به دنبال اقدامات اوخدمات راهنمایی و مشاوره به صورت علمی در سایر کشورها رایج شد و به ویژه در سالهای بعد این امر در مدارس و نظامهای مختلف تعلیم و تربیت در جهت راهنمایی تحصیلی - شغلی دانش آموزان به کار گرفته شد. به دنبال این تلاش ها برنامه مدرن راهنمایی در دبیرستانها و دانشگاهها از دهه ۱۳۹۰ به طور گسترده ای توسعه

پیدا کرد و از دهه ۱۳۹۰ با اهمیت قائل شدن بر نقش معلم در بهداشت روانی کودکان ابتدایی فعالیتهای راهنمایی در مدارس ابتدایی شکل گرفت. بعد از جنگ جهانی دوم، نهضت مشاوره و راهنمایی احیا و جهت تازه ای پیدا کرد و یکی از افرادی که در جهت گیری های تازه مشاوره در محیط مدرسه و خارج از مدرسه اثر گذاشت کارل راجرز بود که نظر به در مان مراجع محوری او شهرت زیادی دارد و در حال حاضر خدمات مشاوره و راهنمایی در محیط مدرسه و خارج از مدرسه اثر گذاشت کارل راجرز بود که نظریه درمان مراجع محوری او شهرت زیادی دارد. در حال حاضر خدمات مشاوره و راهنمایی در جهان به عنوان یک حرفه تخصصی و علمی علاقه مندان بسیاری پیدا کرده است دانشجویان زیادی در این رشته به تحصیل می پردازند و در موسسات گوناگون اجتماعی به ویژه در آموزش و پرورش فعالیت مشاوران مورد توجه قرار گرفته است.

• تعریف مشاوره:

در فرهنگ نفیس مشاوره کنکاش کردن و تبادل آراء تصریف شده است. همچنین به عمل فرآیند مشورت کردن مشاوره می گویند. (مددی و همکاری) در لغتنامه دهخدا مشاوره به معنی کنکاش کردن، مشورت کردن و سگالیدن و با یکدیگر رای زدن آمده است. در فرهنگ عمید مشاوره به معنی با هم مشورت کردن، کنکاش کردن و رایزنی به کار رفته است. به معنی لغوی مشاوره همکاری و همفکری کردن و خواستن رای و نظر تخصصی دیگری برای انجام دادن کاری است. در مدارس شامل کمک به دانش آموزان به صورت فردی یا در گروههای کوچک برای پرداختن به مشکلات و مسائل آنهاست. چهار سطح مشاوره مورد نیاز در مدارس در نظر گرفته می شود. سطح (۱): استفاده از مهارتهای مشاوره در کلاس درس به منظور فراهم نمودن محیط یادگیری مثبت و رشد بیشتری عزت نفس در دانش

آموزان.سطح(۲):استفاده از مهارت‌های مشاوره توسط معلم ویژه برای کمک به دانش آموزان در جهت حل مشکلات روزمره و علاوه برآن استفاده از مهارت‌های مشاوره برای تسهیل فعالیتهای گروهی به عنوان بخشی از برنامه تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی مدرسه.سطح(۳):مشاوره فردی یا گروهی در مدرسه توسط یک متخصص آموزش دیده که می تواند مشاورمدرسه یا مشاورراهنما،معلم ثابت کلاس یا یک معلم با تجربه باشد که نقش ارجاعی برای کمک به دانش آموزان در جهت استفاده از خدمات تخصصی بیرون از مدرسه مانند روانشناسان وروانپزشکان برای دریافت خدمات مشاوره ای تخصصی،تمام معلمان نیاز به رشد مهارت‌های مشاوره ای کافی برای تحقق نقشهایشان به عنوان معلمان کلاس درس یا معلم ویژه در سطوح ۱و ۲ دارند به علاوه حداقل یکی از کارکنان مدرسه باید آموزشهای بیشتری را در زمینه مشاوره دیده باشند تا بتوانند به فراهم نمودن مشاوره در سطح ۳ پردازدو بدانند که چه موقع و کجا دانش آموزان برای دریافت کمک تخصصی بیرون از مدرسه در سطح ۴ ارجاع دهد.این عضو از کارکنان باید برنامه های آموزشی ، نظارت و حکایت از معلمان رادر کارشان در سطح ۱و ۲به اجرا در آورد.

•اهمیت مشاوره:

تا همین اواخر اصطلاح مشاوره و راهنمایی در مدراس ،اصطلاحاتی بود که بسیار کم به کار می رفت اما در سال های اخیر این گونه فعالیتهای موقعیت خاص در برنامه های آموزش و پرورش پیدا کرده و امروزه مشاوره و راهنمایی به صورت واژه های بنیادی تعلیم و تربیت درآمده است.گسترش سریع ووسیع مشاوره به عوامل متعددی بستگی دارد که عبارتند از شرایط جدید اجتماعی و نیازهای مربوط به آن،کاربردروان شناسی جدید که به شناخت خود و اهمیت تفاوت‌های فردی تاکید فراوان دارد.دراین

راستا استفاده از فنون و روشهای پیشرفته برای مطالعه رفتار و در آخر توجه به مدرسه به عنوان یک پایگاه مهم و تاثیر گذار اجتماعی ضرورت پیدا کرد. از دیدگاه روان شناسی نیاز به مشاوره زمانی احساس می شود که پیچیدگی و تنوع بیش از حد محیط، انتخاب و تصمیم گیری را دشوار و حتما گاهی مختل می سازد و فرد نمی تواند به طور عادی غریزی به انگیزه های محیط اطراف خود پاسخ صحیح بدهد. در گذشته مشاور و راهنمایی جوانان توسط والدین و ریش سفیدان فامیل آنها انجام می پذیرفت و نیازی به مشاوره و راهنمایی منظم و سازمان یافته احساس نمی شد.

۱۰ احادیث و روایات در باب مشاوره:

توصیه به مشورت و استفاده از مشاوران در فرهنگ پر بار اسلام و منابع غنی انسان ساز آن دارای اهمیت بسیار است. راهنمایی و مشاوره در اسلام قلمرویی بسیار گسترده و عام مطرح می شود و جایگاه واقعی و اهداف بر آمده از آن را رشد و تعالی و بالندگی و تکامل فکری. قرآن کریم هدایت و مشورت. ۱- در سوره بقره آیه ۲ فرموده است: این کتاب قرآن که در آن تردیدی نیست برای پرهیزکاران راهنما و هدایت کننده است.

۲- در سوره انسان آیه ۳ می فرماید: همانا راه راست رابه انسان نشان داده اید و خودیاسپاسگذار است یا ناسپاس.

۳- در سوره فاتحه کتاب آیه ۵ می فرماید: ما را به راه راست راهنمایی کند.

۴- در سوره لقمان در آیه ۲ و ۳ آمده است: این است آیات کتاب خداوند حکیم که راهنما و رحمت است برای نیکو کاران، آنان که نماز برپا می دارند و زکات می دهند و به عالم آخرت یقین دارند آنها از جانب خداوند هدایت شده اند و جزو رستگاران هستند.

پیامبر گرامی اسلام می فرماید: هیچ کس از مشورت بی نیاز نیست. هیچ کس از پس مشورت هلاک نمی شود. هیچ پشتوانه ای مطمئن تر از مشورت نیست. هیچکس از مشورت نگون بخت نشده از خودسری و خود رایی خوشبخت نگشته. مشورت حصار ندامت است و آرام بخش در برابر سرزنش ها.

امام علی (ع): نیست بی چیزی و فقری مانند نادانی و جهالت و نیست پشتیبانی مانند مشورت. شرط لازم برای دانش افزایی و سبب فرد نظر خواستن از دیگران مشاوره می باشد.

امام سجاد (ع) و حق مشورت: حق مشورت کننده این است که اگر رای صحیحی دادو در خیر خواهی اش بکوشی و کاری را که اگر تو به جای او بودی می کردی به او بنمایی. البته با مهربانی که در بخش را بردارید و خشونت رمیدن بیفرایید. اگر رای و نظر نداری ولی فردی سراغ داری که به رایش اعتماد داری و او را در صورتی که خود مشکلی داشتی به عنوان مشاور می پسندی به او معرفی و ارشاد می کنی تا در خیر خواهی و نصیحتش کوتاهی و فروگزاری نکرده باشی و البته هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا (با توسل به او) مقدر نیست.

امام صادق (ع) از پیامبر (ص) روایت کرده که فرمودند: مشورت با عاقل ناصح برکت است و رشد و توفیقی از جانب خداوند.

مزایا و معایب مشاوره:

به منظور کمک به دانش آموزانی که هر کدام از مشکلات ذکر شده را تجربه می کنند معلمان نیاز به رشد و گسترش حداقل یک سطح اساسی مهارت های مشاوره ای دارند. آنها نیازمند به کسب مهارت در گوش کردن فعال، کاربرد راهکارهای بنیادی مشاوره و داشتن زمان رجوع به آن هستند. از این نظر که تمام معلمان نیاز به گذراندن دوره های آموزشی در زمینه مهارت های اساسی مشاوره دارند حمایت می کند. او پیشنهاد می کند که معلمان این مهارت ها را نزدیک مشاور متخصص به عنوان سرپرست تمرین نمایند. سپس اظهار می کند که به منظور کاربرد موثر مهارت های مشاور معلمان باید از مرزها و ارزش های شخصی خود مخصوصا آنهایی که در رابطه با کمک به مراجعان مطرح می شوند مطلع باشند همچنین از حدود صلاحیت های شان آگاه بوده در صورت نیاز و برای رجوع به مشاوران شایسته اهمیت قائل شوند. لیکن بین مشکلات خاص مربوط به مشاوره در مدارس بادر نظر گرفتن رازداری، کاآموزی، نظارت و حدود فردی و ارزشها به بحث می پردازد. او بیان می کند که رازداری یکی از موضوعات دشوار برای معلمان به شمار می رود. مهمترین جنبه این موضوع تعارض بین رعایت رازداری به منظور ایجاد اعتماد بین معلم و دانش آموزان و از طرفی نیاز به انتقال اطلاعات به افراد دیگر در بعضی شرایط مانند موارد اخلاقی می باشد.

نقش معلم در فرآیند مشاوره:

معلم داری نقش های مختلفی در کلاس و مدرسه است برخی نقش های معلمان عبارتند از: رازداری، مدیریت یادگیری، بازیگری، صحنه آرایی و مشاوره ای، نقش مشاور می معلم آن است. معلم

خود در مقام مشاور عمل نمی کند بلکه باید در جریان مشاوره معلم نقش اثر گذار ایفا کند. مشاوره یک فرایند است منظور از فرایندی بودن مشاوره آن است که این امر از یک نقطه آغاز و به یک نقطه دیگر ختم نمی شود. مشاوره یک فرایند یا یک چرخه پیوسته ای از اقدامات است. و معلم می تواند از عوامل اثر گذار در این چرخه باشد. نقش های مختلف معلم در فرایند مشاوره گیسون و میشل ۶ نقش برای معلم مدرسه در فرایند مشاوره در نظر گرفته اند که عبارتند از: ۱- معلم در نقش شنونده/مشاهده گر: معلمان بعد از خانواده گروهی هستند که بیشترین این ارتباط را با دانش آموزان دارند. هر معلم راهنمایی تحصیلی در طول هفته دست کم دو جلسه درسی ۹۰ دقیقه ای با دانش آموزان دارد جدای از این، در خارج کلاس نیز می تواند با دانش آموز رابطه برقرار کند. می توان گفت معلمان روزانه اطلاعات زیادی از دانش آموزان به دست می آورند. ۲- نقش ارجاع دهنده و پذیرنده: در بسیاری موارد دانش آموزان دچار مسائلی هستند که معلم توان حل آن را ندارد. همچنین مواردی هست که دانش آموز برای حل مسئله خود نمی داند به چه کسی باید مراجعه کند معلم در نقش ارجاعی، دانش آموز را برای دریافت خدمات مورد نیاز به مشاور یا مرکز مشاوره ارجاع می دهد. مسئولیت پذیرش دانش آموز را هم برعهده گیرد.

۳- معلم به مشابه کشف کننده قابلیت و توانمندیها: دیویس بر این باور است که چشم معلم بهترین ابزار سنجش است. معلم چه با استفاده از ابزارهای شخصیتی، نظیر آزمون ها، پرسش نامه ها و مصاحبه ها و چه با استفاده از چشم های تیزبین خود وظیفه دارد قابلیت ها و توانمندی های دانش آموزان را شناسایی کند. ۴- معلم به مشابه آموزش دهنده ویژگی های انواع حرفه ها و رشته های تحصیلی: معلمان به طور عام در طول تحصیلات دانش آموز خصوصاً در دوره راهنمایی تحصیلی نقش اطلاع رسانی به دانش آموزان

در مورد انواعی از مشاغل، حرف و تحصیلات دانشگاهی را دارند. با این همه شاسیته است معلم بنا به محدودیت هایی که معمولاً در محتوای برنامه های درسی وجود دارد. شخصاً برای هدایت دانش آموزان در مسیرهایی که خودشان از عهده آن بر می آیند برنامه ریزی می کنند. ۵- معلم به مشابه تسهیل کننده ارتباطات انسانی: گیسون و میشل برای تبیین این نقشه معلم گفتاری از هایم گینات نقل می کند: گینات می گوید: در مقام یک معلم بدین باور رسیده ام که تعیین کننده سرنوشت کلاس خودم هستم بنا به سبک و شیوه ای که دارم جو روانی کلاس را سامان می دهم. این سبک کارمن در کلاس درس است که باعث شادی یا تلخ گامی دانش آموز می شود و انسان یا نا انسانی دانش آموزان در سایه شرایطی است که در کلاس پی افکنده می شود. معلم مدیر روابط انسانی و پدیدآورنده ارتباط های فردی و میان فردی بین دانش آموزان است. او می تواند دانش آموز را به فرد گرایی یا همگرایی سوق دهد و به منظور تسهیل فرایند مشاوره و فرایند برقراری ارتباط با دانش آموزان برای تدریس در کلاس از روش های همیاری استفاده شود. این روش ها مهارتهای اجتماعی و مهارتهای برقراری ارتباط و وسعه صدر و تحمل آرای دیگران و احترام متقابل و... را پرورش می دهند. شاخص ترین اثر روش های همیاری در کلاس درس، پدیدآورنده جوی ایمن و اطمینان بخش است.

• نقش خانواده در فرایند مشاوره:

در یک نگاه کلی، نقش آغاز گرانه ۲ نقش پیشبرنده ۳ نقش تثبیت کننده.

۱- نقش آغاز گرانه: خانواده الزامات باید نقش نظارتی بر رفتارهای نوجوانان داشته باشند. براساس اطلاعات حاصل از نظارت والدین بر رفتار نوجوانان می توان اقدامات مناسبی را پیش بینی کرد. خانواده

باید به رفتارهای نوجوانان حساس باشند و در صورت مشاهده ناهنجاری های رفتاری آن را با افرادی صلاح در میان بگذارند مثل مشاوران، راهنمایان آموزشی و روان شناسان. اگر خانواده به توجه با اطلاعاتی که از رفتار نوجوانان به دست می آورد به رفتار خاصی از نظر عادی یا غیر عادی بودن شک کند باید در مرحله نخست به یک مشاوره رجوع کند. در چنین حالتی می گویند خانواده در فرایند مشاوره نقش آغاز گرانه را به عهده گرفته است.

۲_ نقش پیشبرنده: با مراجعه مشاور احتمال دارد رفتار نوجوان عادی یا غیر عادی تشخیص داده شود. در صورت عادی بودن رفتار باید شک را از میان برداشت اما در صورتی که رفتار نوجوانان غیر عادی تشخیص داده شود بنا به نوع رفتار نابه هنجار، راهکار هایی برای رفع مشکل توصیه می شود و خانواده در اعمال راهکارهای توصیه شده باید نقش پیشبرنده را ایفا کند. نظارت بر اجرای راهکارهای توصیه شده از دو مشاور، تقویت رفتارها و حذف رفتارها و... در مرحله پیشبرندگی برعهده خانواده است.

۳_ نقش تثبیت کننده: رفتارهای تثبیت شده تلقی می شود که در موقعیت های مختلف بروز می کند. برای مثال: اگر رفتار نابه هنجار متفاوت رفتار و سواسی را از خود نشان دهد. خانواده در فرایند مشاوره وظایفی برعهده دارند عبارتند از یا اختلال رفتاری دانش آموز، وسواس بوده و با مداخله خانواده و مشاور حذف شده باشد دانش آموز نباید در موقعیت های ۱_ در اختیار گذاشتن مسابقه ای از رفتارها و رخ دادها و وقایع خاص مربوط به نوجوان. ۲_ ارائه اطلاعات در خصوص دشواری رفتاری یا اختلالات نوجوان.

۳ پذیرش انواع همکاری که از سوی مشاور تعیین می شود. ۴ ایفای نقش فعال برای نشان دادن الگوهای رفتاری مناسب تقویت و اعمال محدودیت های ویژه.

♦ نقش دانش آموز در فرایند مشاوره:

فرایند مشاوره بدون یاری دانش آموز به سرانجام نمی رسد. اگر اصلی برای نقش دانش آموز در فرایند مشاوره در نظر گرفته شود داشتن نگرش مثبت به مشاوره مهمترین اصل است. منفی بودن نگرش دانش آموز به عمل مشاوره و نتایج حاصل از آن اثر جلسات مشاوره را خنثی می کند. به این دسته از افراد مراجعان دشوار نیز گفته می شود زیرا در برابر راهکارهایی که مشاوران ارائه می دهند مقاومت می کنند و اغلب باعث می شوند مشاور خلع سلاح می شود زیرا هر راهکار که مشاور ارائه می دهد در برابر آن می گویند.

این کار را قبلاً انجام داده و نتیجه نگرفته اند. برای آنکه نقش موثری در فرایند مشاوره ایفا کند باید به طرق مختلف (اخلاقی و انسانی) نگرش مثبت در او نسبت به مشاوره القاء کرد توجه به اصول مشاوره در تمام مراحل بسیار بنیادی است.

♦ اهداف مشاوره:

فرایند مشاوره ای هدفهای آنی و آتی است. هدف آنی محرک و انگیزه آمدن مراجع و مشاور جهت حل فوری و آنی مشکلاتش می باشد. مشاور آگاه موقعیتی به وجود می آورد که متضمن کمک واقعی برای

رفع مشکل آنی او باشد علاوه بر این تجربه های آموزنده فراهم می سازد که نه تنها مراجع را در سازگاری با مشکلات آنی یاری می دهد. بلکه در او درک و پیشبینی برای مواجهه با مشکلات جدیدی که زاینده موقعیتهای تازه در زندگی او خواهد بود ایجاد می کند این همان هدفهای آنی مشاوره است. مشاور در کار راهنمایی دانش آموزان و مراجعان خود هدفهایی را به سبب شرح زیر تعقیب می کند: ۱- هدفهای فوری ۲- هدفهای متوسط ۳- هدفهای غایی ۱- هدفهای فوری: هدفهای فوری مربوط می شوند به علل مراجعه فرد به مشاور برای یافتن کمک و راه حل این علت ها که به نوبه خود به وظایف مشاور مربوط هستند شکاف میان تصمیم دانش آموز و نیاز او را به برنامه ریزی پر می کنند و سازگاری های لازم را برای وضع موجود پدید خواهند آورد. ۲- هدفهای متوسط: این هدفها دید وسیعتری دارند و هدفهای متوسط در واقع بیان کننده وضع عمومی دانش آموز در برخوردش با مشکلات است و بنابراین می توانند مشاور را در رهبری دانش آموز به حل آن مشکلات کمک کند. این هدفها هدفهای منحصر به فردی هستند که مشاور برای هر دانش آموز در نظر می گیرد. ۳- هدفهای غایی: هدفهای غایی مشاور بر اساس اعتقادات و فرض او درباره انسان و زندگی مبتنی است و در واقع این هدفها هدفهایی فلسفی هستند. هدفهای غایی مشاوره یک هدف نزدیک نیست که در یک نقطه خاتمه پذیرد و یا چیزی نیست که بتوان به آن دست یافت بلکه هدف غایی عبارت است از یک روند پیوسته پیشرفت. مشاور دارای هدفهای آنی و غایی و نهایی هم است. الف) اهداف آنی: این گروه اهداف بیشتر جنبه پیشگیری داشته و معرض یادگیری دانش آموز در شناسایی و حل مشکلاتی از قبیل مسائل خانوادگی، مالی و یا هدایت حرفه ای و تحصیلی است. در این زمینه یک مشاور به ایجاد رابطه و

شناخت و درمان مسائل می پردازد اگر فرد در حال حاضر با آنها مواجه شده است. ب) اهداف غایی و نهایی: این اهداف در زمان طولانی تر قابل دستیابی است و مواردی از قبیل رشد همه جانبه دانش آموز، پرورش اعتماد به نفس، قادر ساختن فرد به حل مشکلات خویش و خود شناسی فرد و خود رهبری و مسئولیت پذیری و سازگاری فرد با زندگی را شامل می شود.

• اصول مشاوره:

مفهوم فرایند مشاوره را می توان با چهار اصل زیر روشن تر بیان کرد: ۱- مراجعان به صرف انسان بدون محترمند و باید با آنان رفتاری انسانی داشت. مشاور باید حقوق فرد را محترم شمارد که از جمله این حقوق تصمیم گیری و پذیرش مسئولیت تغییر و تعیین مسیر زندگی است که به عهده خود مراجع است. ۲- مشاور رابطه آزاد و مجاز است. تادرباره آنچه می خواهد سخن بگوید و عواطف و احساسات خویش را آزادانه بیان کند او نیز حق دارد همانند مشاور رابطه مشاوره ای را پایان دهد. مشاور باید از هرگونه کوشش و اقدامی که منجر به نفوذ و تحمیل عقاید و نظرات او در مراجع گردد خودداری نماید. ۳- مشاوره هم اندیشی و فکر کردن مشاور و مراجع را تاکید می کند. ۴- همه اصول حاکم به مشاوره با آرمانهای دموکراسی هماهنگ و منطبق است.

• مراحل و فنون مشاوره:

فنون مشاوره مجموعه قواعدی است که اجرای مشاوره موفقیت آمیز را عملی می سازد به طور کلی جریان مشاوره دارای سه مرحله آغاز و ادامه و پایان می باشد. این مراحل از هم جدا نیستند و فقط به خاطر سهولت بحث از هم تفکیک شده اند و اکنون به شرح اجمالی هر یک از مراحل سه گانه

می پردازیم. باید نخست با ایجاد رابطه حسنه و ایجاد محیطی گرم و صمیمی، اضطراب اولیه مراجع را کاهش داد به طوریکه مراجع بتواند درباره خود و مشکلش در نهایت آرامش صحبت را آغاز نماید. برای ایجاد رابطه حسنه مشاوره ای، علاوه برداشتن رابطه گرم و پذیرا و همدلی با مراجع مشاور باید به او اجازه دهد تا درباره هر موضوعی که می خواهد بحث را آغاز کند و هدفها و انتظارات مراجع را از حضور در جلسه مشاوره شناسایی نماید. چنانچه رابطه مشاوره ای ایجاد شود مراجع احساس امنیت و اطمینان خواهد نمود و مشکلش را مطرح خواهد ساخت. سکوت ممکن است به علت حاد بودن مشکلات و عدم ایجاد رابطه حسنه و عدم پذیرش باشد و چنانچه در ادامه و طول جلسه واقع شود ممکن است به آن علت باشد که یا مراجع چیزی برای گفتن ندارد و یا از نتایج مشاوره و شیوه عمل مشاور خشنود نیست. انعکاس احساسات از تکنیکهای روش غیرمستقیم مشاوره ای می باشد و مراجع را در خود کاوی و خود شناسی بیشتر یاری می دهد و از مقاومت در او می کاهد. در این حالت مشاور همانند آینه ای احساسات مراجع را به خود او منعکس می سازد رابطه حسنه هسته اصلی و مرکزی مشاوره به او اطمینان می دهد که کلیات مطالب مطرح شده محرمانه است و بدون اجازه او با کسی در میان گذاشته نخواهد شد. ۲. مرحله ادامه: پس از ایجاد رابطه حسنه و طرح مشکل از طرف مراجع فعالتهای مشاوره ای ضمن تقویت رابطه حسنه در جهت حل مشکل و نیل به هدفهای تعیین شده پیگیری و اعمال می گردد. در این مرحله مشاور برای کمک به مراجع جهت حل مشکل و خودشناسی از فنون و تکنیکهایی استفاده می نماید. مهمترین تکنیکهایی که در تمام روشها مشترک است و در موقعیت جریان مشاوره تاثیر بسزایی دارد گوش دادن فعال به مراجع می باشد. گوش دادن فعال عملی

است ارادی که با دقت و توجه کامل به منظور درک پیامهای مراجع و ارائه پاسخهای مناسب از طرف مشاور اعمال می گردد. عملاً پیامهای عاطفی که حاکی از احساسات و عواطف مراجع است از طریق حرکات دست و بدن رستها و حالات صورت و غیره منتقل می شود اطلاع از چگونگی اقدام در برابر سکوت مراجع از دیگر تکنیکهای مهم مشاور محسوب می شود. مراجع ممکن است در جریان مشاوره گاهی به علل گوناگون از گفتن باز ایستد و سکوت نماید. مشاور باید شیوه عملی مناسب در چنین موقعیتی را بداند تا بتواند مراجع را در جهت نیل به اهداف تعیین شده سوق دهد. مشاور علاوه بر فنون فوق از انعکاس و تکرار گفتار احساسات مراجع و بر خورد صحیح با مقاومتهای او در حوزه رهبری و مسئولیت سازماندهی مشاور استفاده کند. ۳- مرحله پایان دادن جلسه مشاور: سرانجام لحظه ای فرا می رسد که باید به جلسه مشاوره پایان داده شود معمولاً بهترین لحظه برای پایان دادن مشاوره زمانی است که مشکل مراجع حل شده باشد و مراجع توانایی و مهارت لازم را برای حل مشکلات آینده به دست آورده باشد پایان دادن به جلسه مشاوره به صورت موقت و یا دائم انجام می پذیرد پایان موقت زمانی است که مراجع به اهداف خود نرسیده باشد مراجع باید نسبت به فرا رسیدن لحظات پایانی، طول جلسه و تعداد جلسات آگاهی داشته باشد یکی از فنون پایاندهی جلسه مشاوره آنست که مشاور با کمک مراجع محتوای جلسه مشاوره را خلاصه نماید. در هر جلسه و در جلسه پایانی باید به جمع بندی گفتار و تصمیمات گرفته شده پردازد این عمل جنبه آموز ندگی دارد و مراجع را در شناخت و درک خود و محیط که هدف اصلی مشاوره است یاری می دهد.

• اطلاعات لازم برای مشاوره:

اطلاعات لازم در مشاوره به ده نوع مختلف تقسیم می شود:

۱- زمینه خانوادگی: این اطلاعات حقایق درباره والدین، خصوصیات زندگی آنان به انضمام نوع حرفه، معلومات، سلامتی، تاریخ تولد، محل سکونت و زبانی که با آن تکلم می کنند به دست می دهد.

۲- اطلاعات مربوط به زندگی تحصیلی و کار کلاسی دانش آموز: این اطلاعات عبارت است از نوع مدرسی که شاگرد در آنها تحصیل می کند، پیشرفت در مواد درسی و فعالیت ها و مشکلاتی که در مدرسه با آنها مواجه بوده است.

۳- بررسی توانایی های ذهنی و استعداد های تحصیلی: امروزه مشخص شده که استعداد تحصیلی به طور کامل یک صفت و خصوصیات ذاتی نیست بلکه ترکیبی است از توانایی های طبیعی یا ذاتی و اکتسابی که با روش ذهنی نیز تا حدی قابل ارزیابی است. اما چون نتایج تست هایش از عقاید شخصی قابل اعتماد است تست ها به عنوان روش استاندارد سنجش استعداد تحصیلی پذیرفته شده اند.

۴- ارزیابی معلومات و پیشرفت دانش آموز در سطوح مختلف تحصیلی: دفتر کلاس اطلاعات لازم در مورد میزان معلومات دانش آموزان را به دست می دهد اما این اطلاعات تا حد زیادی به قضاوت معلمان بستگی دارد و ناگزیر تحت تاثیر کوشش و علاقه و خون گرمی و شخصیت دانش آموز قرار می گیرد. اطلاعات کسب شده در دبیرستان ها در مورد مطالعات و رشد فردنه تنها برای مشاوره او در درون مدرسه بلکه برای تهیه گزارش های لازم در انتخاب و مشاوره وی در سطوح بالاتر تحصیلی و سازمان های صنعتی نیز مفیدند.

۵ سلامت فردی دانش آموز: این نوع اطلاعات را می توان از طریق پرسشنامه و مصاحبه با خود دانش

آموز، اجرای تست ها و بررسی گزارشات معاینات پزشکی انجام شده توسط پزشک خانواده و یا پزشک

آموزشگاه به دست آورد انجام معاینات روانی نیز همراه معاینات جسمی مورد لزوم است.

۶ تجربیات خارج از مدرسه: این نوع اطلاعات بیشتر از طریق پرسش نامه و مصاحبه شخصی به دست

می آیند به تجربیات کسب شده در تعطیلات تابستان و تجارب حاصل از کار بایستی توجه ویژه ای

معطوف گردد.

۷ علایق شغلی و تحصیلی: روان شناسی جدید نقش پویایی علایق را در تمام جنبه های روحی و عاطفی

تاکید می کند. علایق همواره باید یکی از نکات مورد بررسی معلوم کارکنان در مورد شاگرد باشد. مدرسه

در مورد علایق شاگرد باید دونوع اطلاعات جمع آوری کند. نوع اول اطلاعات باید شامل سیاهه ای

از فعالیت های فرد به عنوان نشانه های علایق عملی او باشد و نوع دوم بایستی خلاصه گزارش از خواسته

های دانش آموز براساس مشاهدات و داده های پرسشنامه استاندارد شده علایق باشد.

۸ شناخت استعداد های ویژه هر دانش آموز: این نوع اطلاعات را از گزارش های مربوط به فعالیت دانش

آموز در مدرسه، نظریات معلمان و سایر افرادی که او را خوب می شناسند و نتایج تست های گوناگون

استعداد می توان به دست آورد.

۹ ارزشیابی شخصیت فرد: در این مرحله مستقیماً با ترکیبی از حالات مختلف که بررسی هم شخصیت فرد

را تشکیل می دهد روبه رو هستیم.

۱۰ طرح ریزی های مربوط به آینده: این مرحله باید شامل طرح های تحصیلی و شکلی اظهار شده به وسیله دانش آموز و والدین و نظریات مشاور باشد. اطلاعات مزبور باید از طریق پرسشنامه و مصاحبه به دست آید. این تکنیک ها پرسش نامه ها و مصاحبه ها و مقیاس های درجه بندی و توصیف رفتارها و تست های عملی و گزارش هایی که به شکل واقعه نویسی و پرونده تحصیلی را شامل می شود.

• روشهای مشاوره ای:

مشاور در جریان مشاوره برای کمک به مراجع معمولاً از یکی از سه روش مستقیم، غیر مستقیم و انتخابی استفاده می کند. عوامل زیادی در انتخاب روش مشاوره دخالت دارند از آن جمله می توان شخصیت مشاور، طرز تلقی و نگرش او نسبت به انسان و حرفه مشاوره و نوع مشکل مطرح شده توسط مراجع، امکانات محیطی و خصوصیات مراجع را نام برد.

۱ مشاور مستقیم: از این روش در نظریه های رفتار گرایی و عقلانی و عاطفی استفاده می شود این روش را به مشاوره کلینیکی نیز تغییر نموده اند. در این روش اعتقاد بر این است که مشاور به عنوان یک فرد آگاه و متبحر با استفاده از فنون و تکنیکهای گوناگون به مراجع برای حل مشکل کمک می کند از جمله طرفداران این روش ویلیامسون است. مشاور به ایجاد رابطه حسنه می پردازد در اصل در این روش تاکید بر تشخیص مشکل است و مشاور به گردآوری اطلاعاتی می پردازد که او را در تشخیص یاری می دهد و در برنامه کار و عمل مشاوره مطلوب هستند. در این روش مشاور اولاً به کاربرد انواع تست ها و پرسش نامه ها و آزمونهای روانی و منابع مختلف دیگر در گردآوری اطلاعات و تلخیص آنها با توجه به میزان سازگاری و تواناییهای مراجع می پردازد. ثانیاً به تشخیص علل ناراحتی و مشکل

مراجع که درب اول اهمیت قرار دارد می پردازد و ابعاد مشکل و احتمالاً گسترش مشکل را مورد توجه قرار می دهد و بالاخره ضمن بررسی ارائه راه حل هایی به کمک مراجع آنها را تجزیه و تحلیل می نماید و در صورتیکه مطمئن شد مراجع به درک واقعی یکی از راه حلها رسیده است از او می خواهد آن را به اجراء در آورد و نتیجه را به مشاور گزارش کند. ۲_ روش غیر مستقیم: مشاوران و روانشناسان و معلمان که به نظریه های گشتالت و اصالت فرد اعتقاد دارند چون کارل راجرز از این روش مشاوره استفاده می کنند و در این روش اعتقاد کلی بر آن است که اگر مراجع در یک محیط مشاوره ای گرم و پذیرا قرار گیرد خودش می تواند به حل مشکلش اقدام کند و اصولاً اگر برای فرد شرایط لازم و آزاد روانی و فکری ایجاد گردد قادر است تصمیم های مناسب برای خود ایجاد کند و قادر است تصمیم های مناسب برای خود اتخاذ کند. در مشاوره غیر مستقیم که مشاوره مراجع مرکزی نامیده می شود خود فرد و تشخیص او از مشکل کانون و مرکز توجه و عطف نظر قرار دارد. در این روش می توان گفت که اولاً مراجع با رهبری قسمت عمده ای از فعالیت های جلسه را به عهده دارد و تا حد زیادی جهت و مسیر بحث را تعیین می نماید. ثانیاً از آزمونهای روانی چندان استفاده نمی شود. ثالثاً به جای تشخیص مشکل و علت یابی مشاوره به انعکاس احساسات مراجع اقدام می نماید بدین وسیله به مراجع کمک می کند تا پس از بحث و گفتگوی آزاد درباره مشکل به کسب بیشتر و خود شناسی نایل آید و سرانجام خود راههایی برای حل مشکل پیشنهاد کند و سپس به انجام آنها پردازد. یکی از مواردی که مشاوره مستقیم را از غیر مستقیم متمایز می سازد تاکید بر تشخیص ناراحتی و علت یابی مشاوره در روش مستقیم است در حالی که در روش غیر مستقیم مشاوره تشخیص وضعیت مشکل توسط مراجع مورد اهمیت است. در میزان تاکید بر استفاده از فنون و تکنیکهای مشاوره در روش غیر مستقیم ایجاد رابطه

حسنة را هسته اصلی جریان مشاوره می دانند و مراجع شخصاً و تا حدود زیادی تعیین می کنند که جهت جریان مشاوره می باشد. در مشاوره با کسانی که مشکل عاطفی و روانی دارند معمولاً روش غیر مستقیم مفید تر است و مشاوره با کسانی که مسایل و مشکلات آنها تحصیلی و شغلی است معمولاً روش مستقیم می تواند کار آیی بیشتری داشته باشد. ۳- روش انتخابی: از آنجا که هیچکدام از روشهای مستقیم و غیر مستقیم به علت تفاوت های فردی، تاثیر فرهنگ های گوناگون و تنوع مشکلات به تنهایی نمی توانند برای حل مشکلات همه انسانها کارآمد و مفید باشد بنابراین مشاور با توجه به موقعیت مراجع و نوع مشکل و عوامل گوناگون دیگر هریک از روشهای مستقیم و غیر مستقیم را که مناسب تشخیص دهد بر می گزیند و به کار می بندند و مهم این نیست که چه روشی به کار برده می شود بلکه مهم میزان کارآیی و مهارت مشاور در استفاده از هریک از روش مستقیم و یا غیر مستقیم است.

ویژگی های معلم - مشاور موفق:

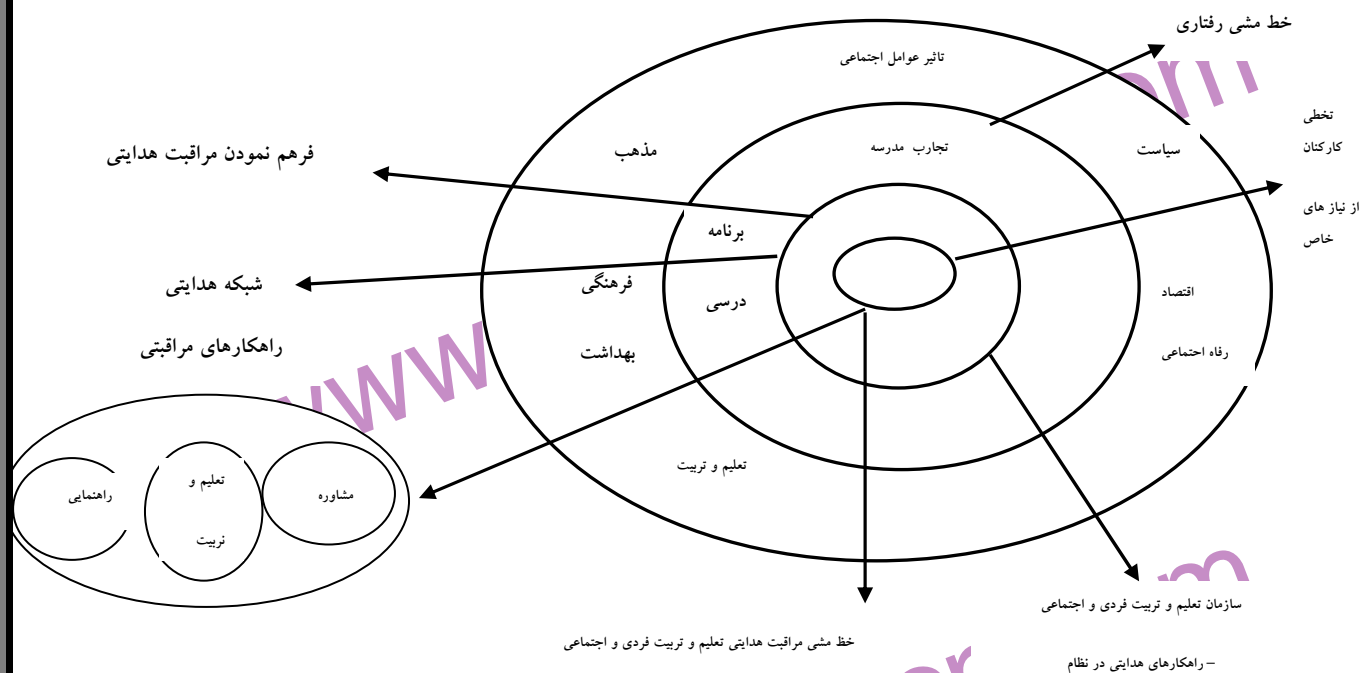
معلم مشاور ماهر و کارآمد معمولاً به شیوه ای عمل می کند که بتواند منابع اطلاعاتی خود را به حداکثر ممکن بسط و توسعه دهد. او فردی اجتماعی است و قدرت کافی و توانمندی لازم را برای برقراری ارتباط داراست. نسبت به حل مسائل و مشکلات انسانی علاقه مند است و از تعادل عاطفی، سهولت درک موقعیت دیگران و مهارت و صلاحیت حرفه ای برخوردار است. وجود رابطه مناسب بین معلم و مشاور دانش آموز بیش از هر چیز مستلزم داشتن کاردانی و دانش و مهارت خاص است که می توان آن را نوعی هنر نامید. معلم مشاوران موثر برای رفع تنش، اضطراب و هیجانات اولیه

مراجع کنندگان زمینه های مساعدی برای شروع ارتباط جستجو می کنند زیرا برخوردار اولیه معلم مشاور با مراجعه کننده از اهمیت خاص برخوردار است. ویژگی های منحصر به فرد یک مشاور موفق را شرح می دهیم. ۱- اوفردی متظاهر یا رفتار تدافعی نیست و در ارتباط با مراجع به صورت فردی اصیل و صادق عمل می کند. ۲- مشاوران موثر به جای قضاوت ارزش نگرش ها و ارزش ها و رفتارهای مراجع را به صورتی غیر مشروط و مستقل و غیر ارزیابانه می پذیرند (پذیرش بدون قید و شرط) ۳- می تواند از طریق پذیرش بدون قید و شرط و صمیمیت نسبت به مراجع برای او محیطی امن و مطمئن ایجاد می کند. ۴- توان درک و فهم خوبی دارد و از حالت های لحظه ای مراجع درک همدلانه درست و سطح بالایی دارد. ۵- مشاوران اصیل به چهره خود نقاب نمی زنند یا نقش بازی نمی کنند آنان توان وفق دادن خود با چارچوب داوری درونی مراجع را دارا هستند به نحوی که دنیای شخصی و معانی مراجع را به طور صحیح درک می کنند (درک همدلانه). ۷- معلم مشاوران موفق به گوش دادن بدون قضاوت مهارت دارند آنان می دانند طرز برخورد بدون ارزشیابی (برچسب زدن) مراجع را در پذیرش خود هرچه بیشتر یاری می دهد (فهم همدلانه).

♦ نقش مشاوره در فراهم نمودن برنامه راهنمایی مدارس:

مشاوره باید به عنوان یک سری از فعالیتهای اساسی مراقبتی و هدایتی که مدارس برای دانش آموزان فراهم می کنند در نظر گرفته شود. فعالیتهای هدایتی به عنوان بخشی از فرایند تعلیم و تربیت می باشد که با فراهم نمودن کمک در حوزه های فردی و اجتماعی و راهنمایی تربیتی و راهنمایی شغلی و رشد معنوی دانش آموزان سروکار دارد. فعالیتهای هدایتی طرح محوری آموزشهای لازم برای تمام دانش آموزان

است. مشاوره به عنوان یک راهکار برای حوزه فعالیتهای هدایتی که باید در کنار سایر راهکارهای هدایتی عمده برای راهنمایی و تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی موجود باشد در نظر گرفته می شود.

این راهکارهای مراقبتی در کانون فعالیتهای هدایتی فراهم شده در مدرسه هستند. خدمات هدایتی مدرسه شامل ساختار شبکه هدایتی - تخصصی کارکنان و روشهای متفاوت فراهم نمودن تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی می گردد این خدمات هدایتی در بافت تجارب مدرسه جای می گیرد و از طریق تدابیر مدرسه بر مواردی مانند برنامه درسی و نظم و نیازهای خاص دیگری والدین تاثیر می گذارد. کل تجارب مدرسه از عوامل اجتماعی که شامل سازمان آموزش و پرورش و نظام اقتصادی و قانونی و سیاسی و ارزشهای فرهنگی و مذهبی جامعه می باشد متاثر است.

• تعاریف صاحب نظران از مشاوره:

۱ پاترسون: مشاوره جریان یاورانه ای است که در آن برقراری رابطه صمیمی بین مراجع و مشاور ضرورت دارد. مراجع مشکل روانی و عاطفی دارد. که از طریق حضور و تعامل در جلسه مشاوره راه حلی برای مشکلش می یابد و مشاوره در حل مشکلات روانی مهارت دارد. دیدگاه برقراری رابطه مشاوره ای درمان بخش است و تنها دادن اطلاعات و پندواندرز به مراجع مشاوره محسوب نمی شود.

۲ آرباکل: مشاوره رابطه تخصصی بین مراجع و مشاور است که مراجع با کمک مشاور به بررسی و تجزیه و تحلیل مشکلش می پردازد. و پس از آگاه شدن از ابعاد وجودی اش و شناختن عوامل مزاحم به تغییر آنها موفق می شود.

۳ به نظر استفلر و گرانانت مشاوره رابطه تخصصی و یاورانه فردی و یا گروهی است که مراجع با کمک مشاور از طریق خود کاوی و خودشناسی می تواند تصمیم مناسب و معقولی اتخاذ کند و هماهنگ با استعدادها و رغبتهایش به زندگی سالمی ادامه دهد.

۴ به نظر هکنی و نای مشاوره جریانی یاورانه و یکتاست که در آن مراجع مشکل دار با مشاور متخصص در ارتباط عاطفی نزدیک قرار می گیرد و مراجع پس از طرح مشکل با کمک مشاور راه حلی برای آن جستجو می کند. به طور کلی می توان گفت مشاوره اصطلاحی است که فعالیتهایی نظیر مصاحبه کردن و آگاهاندن و رایزنی کردن شامل می شود و هدف اصلی آن کمک به مراجع یا درمان جوست تا با حال مشکلاتش بتواند برای آینده برنامه ریزی کند و به سازگاری مطلوب و خود رهبری و خوشبختی برسد. در مشاوره اول آنکه برقراری محیطی سرشار از امنیت و تعامل پویابین مراجع و مشاور ضروری است. دوم

آنکه مشاور نقش کمک دهنده و نه تحمیل کننده دارد. سوم آنکه رابطه مراجع در شناخت و تشخیص مشکلات او نقش مهمی دارد و چیزی به نام مشاوره تلفنی از نظر علمی وجود ندارد. چهارم آنکه هدف مشاوره خودشناسی بیشتر و یادگیری فرایند تصمیم گیری مناسب و نیز قبول مسئولیت مراجع است. پنجم آنکه مراجع از طریق مشاوره شیوه های انتخاب و طرح ریزی و ادامه یک زندگی معقول و موفق را می آموزد و در آینده خودش می تواند مشکلاتش را حل کند و برای هر مشکلی به مشاور مراجعه نکند. ششم آنکه مراجع به نوعی با مشکل عاطفی یا با وجود مانعی در رشد مواجه است و قصد دارد با کمک مشاور مشکلی را حل کند و یا مانع را از سر راه بردارد.

• ضرورت رعایت مسائل اخلاقی در مشاوره:

صرف نظر از آنکه معلمان و سایر دست اندرکاران حرفه ای یاوران در مجموع نیات مثبت و اهداف مقدسی را دنبال می کنند ولی گاه در اقدامات آنها سود و زیانهایی به چشم می خورد و لذا به همین منظور باید رهنمودهای اخلاقی و قانونی کار راهنمایی و مشاوره در دوره های آموزشی معلمان و مشاوران مطرح شده و آگاهی لازم به آنان داده شود. این اقدام به ویژه برای افرادی چون مدیران، مربیان پرورش، دبیران راهنما و کسانی که مسئولیت بیشتری در امر راهنمایی دانش آموزان دارند بسیار ضروری است. مارگارت ناسون یکی از نویسندگان این کتاب می گوید: دو تجربه من به عنوان یک آموزگار و مشاور مدرسه نشان می دهد که دانش آموزان هنگامی که برای اولین بار با یک معلم یا مشاور روبه رو می شوند و قصد در میان گذاشتن مسائل خود را دارند یک مشکل ساده و پیش پا افتاده نظیر مسئله تحصیل یا شغل آینده را مطرح کرده و با این کار قصد آزمایش کردن او را دارد و چنانچه مشاوره با معلم

را قابل اعتماد یافتند آن گاه جرات طرح مسائل اصلی و پیچیده خود را که عامل اصلی آزار دهنده آنان است پیدا می کنند، کاتلر می گوید گاهی از اوقات معلمان با طرح مسائل پیچیده و دور از انتظار از سوی دانش آموزان روبه رو می شوند که در این موارد آنان باید به ظرافت اخلاقی کار خود آگاه باشند و به این که در چه شرایطی و چگونه و به چه افرادی یا مراکزی می توانند دانش آموزان را ارجاع دهند واقف گردند.

www.kandooch.com

فصل سوم: روش اجرای تحقیق

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

• روش جمع آوری اطلاعات:

برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ای تهیه خواهد شد و در اختیار دانش آموزان که به عنوان نمونه انتخاب شده اند قرار خواهد گرفت تا از نظرات آنان درباره موضوع تحقیق مطلع شویم.

• روش آماری:

با توجه به این که می خواهیم از مشاور موفق از نظر دانش آموزان مطلع شویم می توانیم برای تجزیه و تحلیل از روشهای آمار توصیفی (فراوانی، درصد، رسم نمودار) کمک بگیریم.

• تعیین متغیرها (وابسته، مستقل):

متغیرها می توانند کمی یا کیفی باشند همچنین انواع بسیاری را می یابند که اهم آنان بدین قرارند: ۱-
متغیر مستقل: منظور متغیرهایی است که بر دیگر متغیرها تاثیر می گذارند به عنوان مثال چنانچه در یک تحقیق ملاحظه شود وضع اقتصادی متغیر مستقل است. در این تحقیق دانش آموزان متغیر مستقل هستند. ۲- متغیر وابسته، تابع یا غیر مستقل: منظور متغیرهایی است که در جریانیک تحقیق متاثر از متغیر یا متغیرهای دیگرند. مثلا در یک تحقیق که موضوع آن بررسی اشتغالات زنان در روستا است می بینیم تحصیل زن بر اشتغال، نوع شغلش اثر می گذارد پس می گوئیم تحصیل متغیر مستقل است و اشتغال متغیر تابع ویژگی های مشاور موفق در این تحقیق ما متغیر وابسته است. ۳- متغیرهای مزاحم: متغیرهایی است که در جریان یک تحقیق کنترل شده نیستند و به عنوان مزاحم به حساب می آیند که در ایجاد چنین تغییری به چشم نمی خورد.

• جامعه آماری:

جامعه آماری مادرین تحقیق عبارت است از کلیه دانش آموزان دختر دبیرستانی شهرستان مشهد در سال

تحصیلی ۸۹-۹۰ انتخاب نمونه با این صورت خواهد بود که از کلیه دانش آموزان دختر در سال

تحصیلی ۸۹-۹۰ مشغول به تحصیل در دبیرستان هستند تعداد ۱۰٪ به صورت تصادفی انتخاب و با

پرسشنامه ای که در اختیار آنها خواهیم گذاشت از نظرات آنان پیرامون موضوع تحقیق آگاه خواهیم

شد.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

فصل چهارم: تحلیل آماری

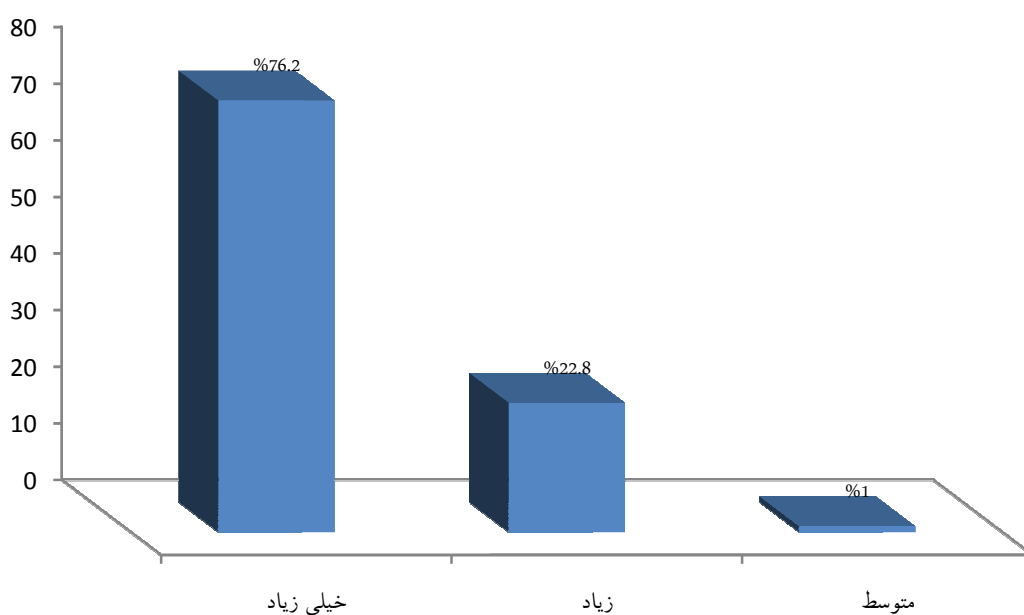
www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

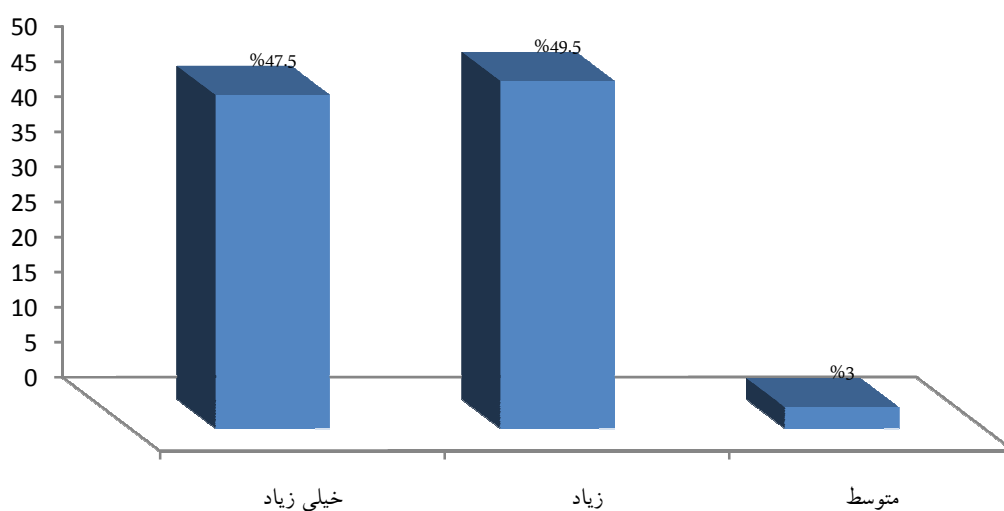
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۶.۲	۷۶.۲	۷۶.۲	۷۷	خیلی زیاد
۹۹.۰	۲۲.۸	۲۲.۸	۲۳	زیاد
۱۰۰.۰	۱.۰	۱.۰	۱	متوسط
	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۱	جمع

جدول بالا نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۹۹ درصد آنان در حد زیاد و خیلی زیادی بر مبنای علاقه شخصی به مشاور مراجعه می کنند و ۱ درصد دانش آموزان نیز تا حدودی بر مبنای علاقه شخصی به مشاور مراجعه می کنند.

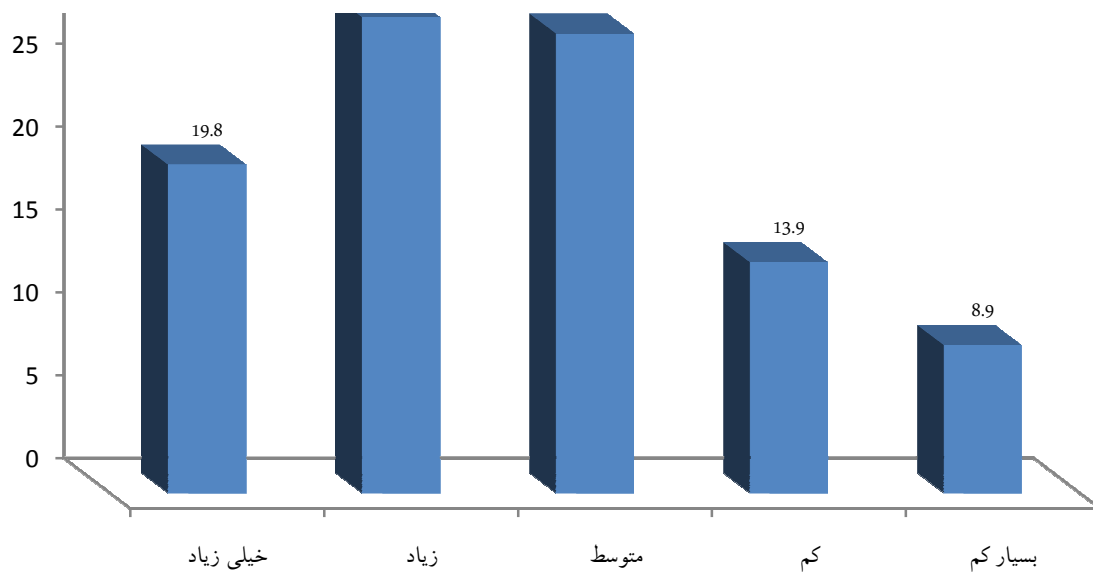
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۴۷.۵	۴۷.۵	۴۷.۵	۴۸	خیلی زیاد
۹۷.۰	۴۹.۵	۴۹.۵	۵۰	زیاد
۱۰۰.۰	۳.۰	۳.۰	۳	متوسط
	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۱	جمع

جدول شماره ۲ نشان می دهد که از نظر اکثر دانش آموزان یعنی ۹۷ درصد آنان نظر والدین شان در مراجعه آنان به مشاور اهمیت زیاد و خیلی زیادی داشته است و تنها ۳ درصد دانش آموزان گفته اند که نظر والدین آنها در مراجعه به مشاور تا حدودی برایشان اهمیت داشته است.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۰.۰	۲۰.۰	۱۹.۸	۲۰	خیلی زیاد
۴۹.۰	۲۹.۰	۲۸.۷	۲۹	زیاد
۷۷.۰	۲۸.۰	۲۷.۷	۲۸	متوسط
۹۱.۰	۱۴.۰	۱۳.۹	۱۴	کم
۱۰۰.۰	۹.۰	۸.۹	۹	بسیار کم
		۱.۰	۱	بی جواب
		۱۰۰.۰	۱۰۱	جمع

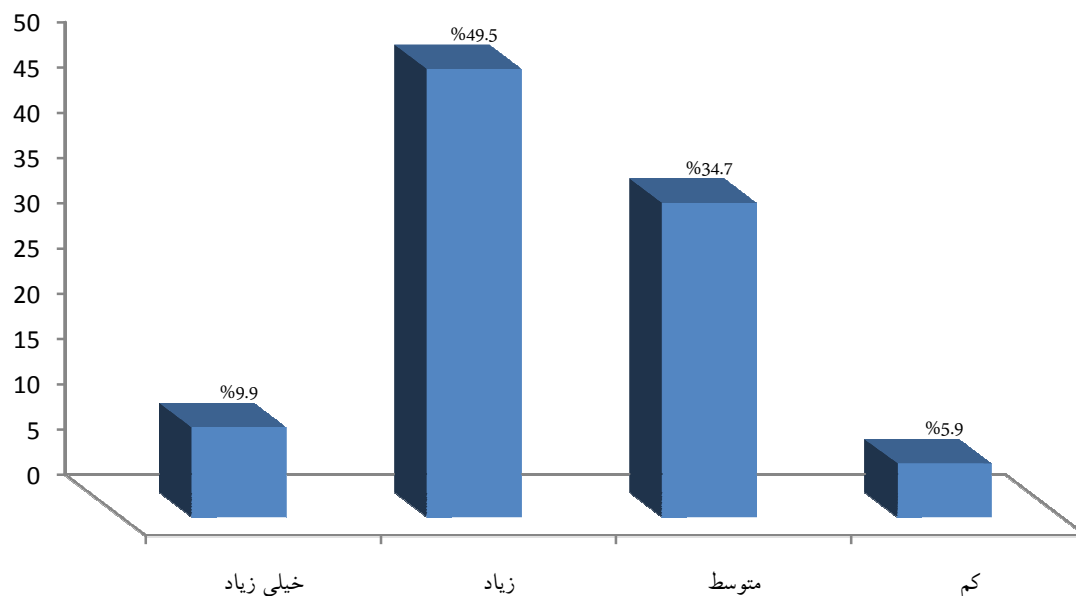
جدول شماره ۳ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۴۸.۵ درصد آنان معتقدند که نظر دوستانشان در مراجعه آنان به مشاور نقش زیاد و خیلی زیادی داشته است، ۲۷.۷ درصد دانش آموزان نقش دوستان خود در مراجعه شان به مشاور را در حد متوسطی می دانند و ۲۲.۸ درصد نقش دوستانشان را در مراجعه خود به مشاور در حد کم و خیلی کمی ارزیابی کرده اند.

جدول ۴- توزیع فراوانی میزان شناخت دانش آموزان از نقش مشاور در مدرسه

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۱۰	۹.۹	۹.۹
زیاد	۵۰	۴۹.۵	۵۹.۴
متوسط	۳۵	۳۴.۷	۹۴.۱
کم	۶	۵.۹	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	

مشاور در مدرسه دارند، شناخت ۳۴.۷ درصد دانش آموزان از نقش مشاور در مدرسه در حد متوسطی است و ۵.۹ درصد دانش آموزان نیز شناخت کمی از نقش مشاور در مدرسه دارند.

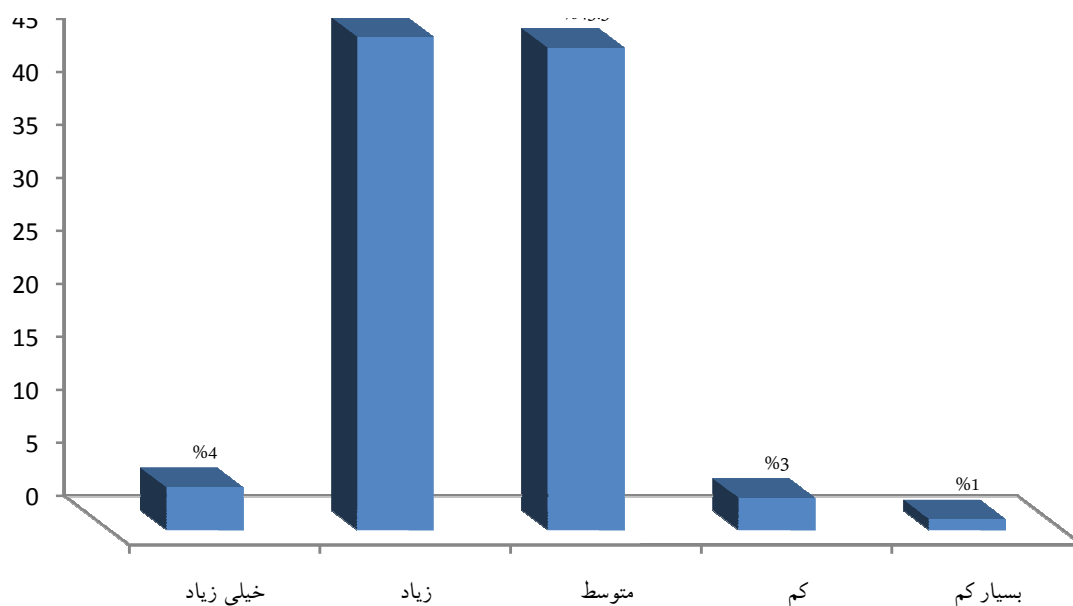

جدول ۵- توزیع فراوانی میزان استفاده دانش آموزان از خدمات راهنمایی و مشاوره

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۴	۴.۰	۴.۰
زیاد	۴۷	۴۶.۵	۵۰.۵
متوسط	۴۶	۴۵.۵	۹۶.۰
کم	۳	۳.۰	۹۹.۰
بسیار کم	۱	۱.۰	۱۰۰.۰

خیلی زیاد	۴	۴۰	۴۰	۴۰
زیاد	۴۷	۴۶	۴۶	۵۰
متوسط	۴۶	۴۵	۴۵	۹۶
کم	۳	۳	۳	۹۹
بسیار کم	۱	۱	۱	۱۰۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰	۱۰۰	

جدول شماره ۵ نشان میدهد که اکثر دانش آموزان تا حد زیاد و خیلی زیادی از خدمات راهنمایی و مشاوره استفاده می کنند، استفاده ۴۵.۵ درصد دانش آموزان از خدمات مشاوره و راهنمایی در حد متوسطی است و ۴ درصد دانش آموزان نیز در حد کم و خیلی کمی از خدمات راهنمایی و مشاوره استفاده می نمایند.

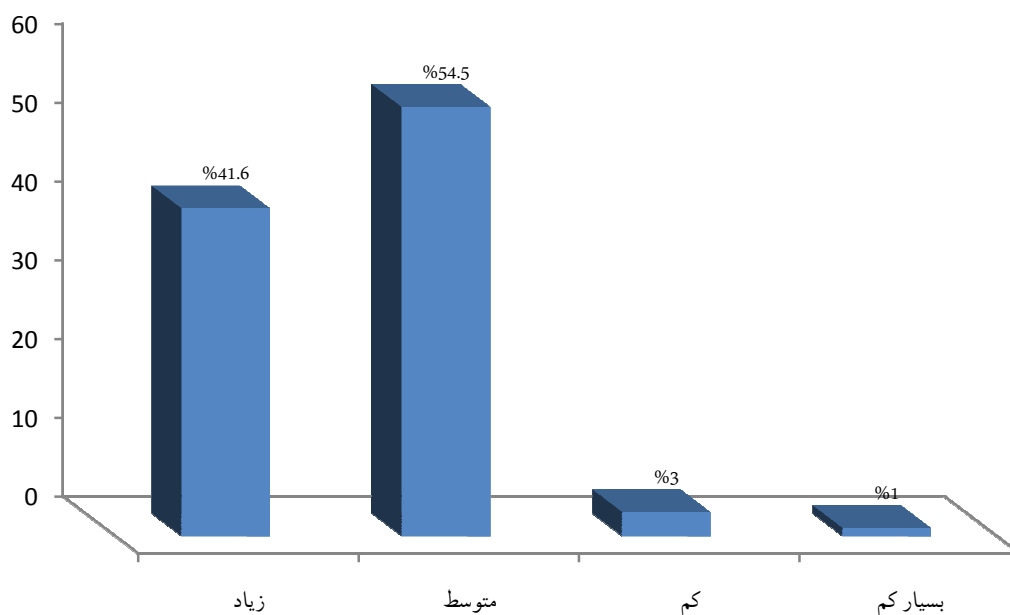

جدول ۶- توزیع فراوانی میزان تأثیر هدایت تحصیلی مشاور در انتخاب رشته دانش آموزان

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	۴۲	۴۱.۶	۴۱.۶
متوسط	۵۵	۵۴.۵	۹۶.۰
کم	۳	۳.۰	۹۹.۰
بسیار کم	۱	۱.۰	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰

جدول شماره ۶ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۵۴.۵ درصد آنان معتقدند که هدایت تحصیلی مشاور تا حدودی در انتخاب رشته آنان مؤثر بوده است، ۴۱.۶ درصد دانش آموزان تأثیر هدایت تحصیلی مشاور در

خیلی کمی در انتخاب رشته آنان داشته است.

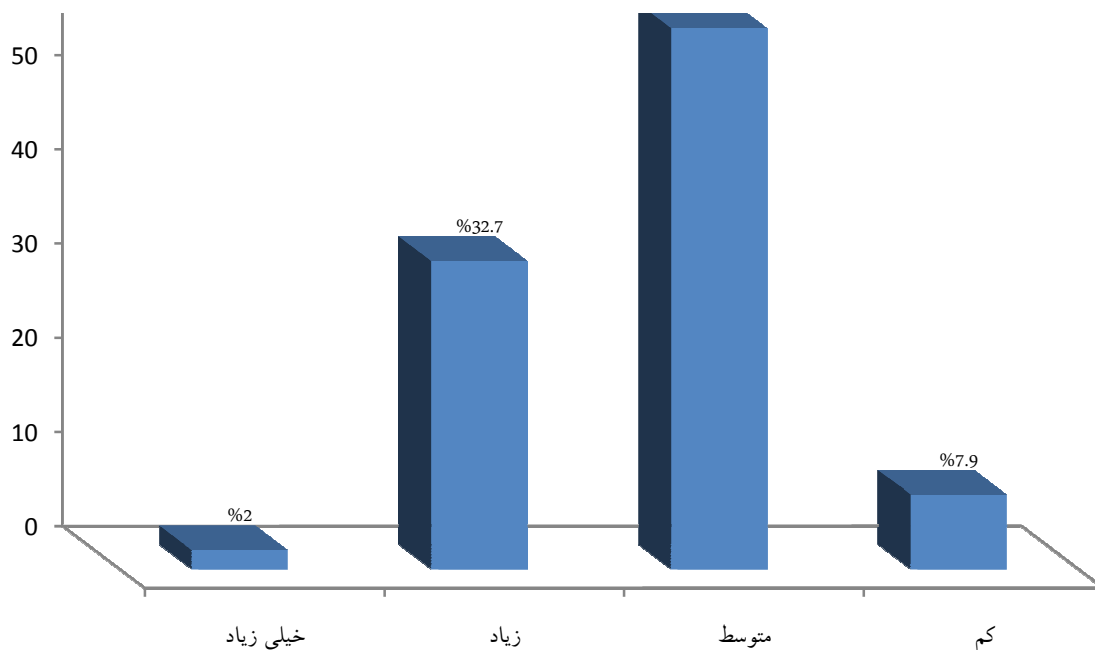
جدول ۷- توزیع فراوانی میزان کمک مشاور مدرسه به دانش آموزان در شناخت رشته های

تحصیلی

تعداد	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
۲	۲.۰	۲.۰	۲.۰
۳۳	۳۲.۷	۳۲.۷	۳۴.۷
۵۸	۵۷.۴	۵۷.۴	۹۲.۱
۸	۷.۹	۷.۹	۱۰۰.۰

خیلی زیاد	۲	۲۰	۲۰	۲۰
زیاد	۳۳	۳۲	۳۲	۳۴
متوسط	۵۸	۵۷	۵۷	۹۲
کم	۸	۷	۷	۱۰۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰	۱۰۰	

جدول شماره ۷ نشان می دهد که از نظر ۵۷.۴ درصد دانش آموزان یعنی اکثر آنان مشاور مدرسه در شناخت رشته های تحصیلی کمک متوسطی به آنان نموده است، ۳۴.۷ درصد دانش آموزان میزان کمک مشاور مدرسه به خود در شناخت رشته های تحصیلی را در حد زیاد و خیلی زیاد میدانند و ۷.۹ درصد دانش آموزان نیز معتقدند که مشاور مدرسه کمک کمی به آنان در شناخت رشته های تحصیلی نموده است.

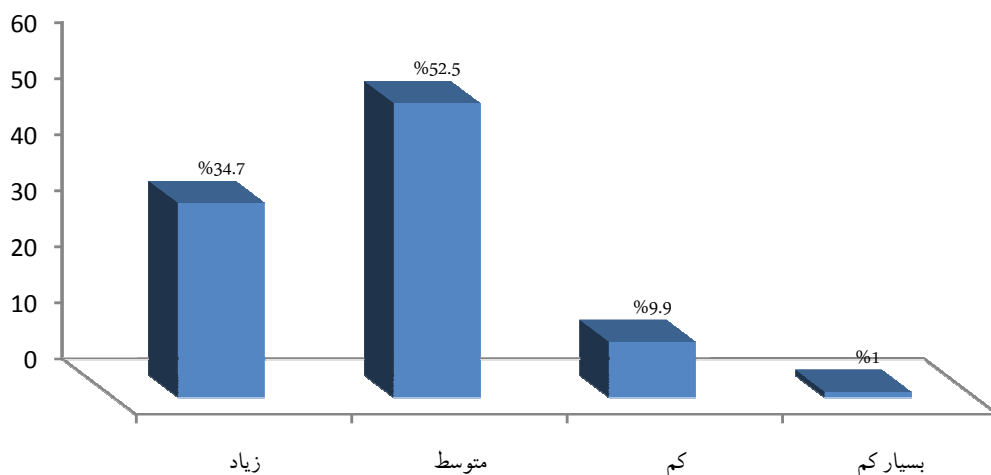

جدول ۸- توزیع فراوانی میزان کمک مشاور مدرسه به دانش آموزان در شناخت امکانات

شغلی مرتبط با رشته تحصیلی

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	۳۴.۷	۳۵.۴	۳۵.۴
متوسط	۵۲.۵	۵۳.۵	۸۸.۹
کم	۹.۹	۱۰.۱	۹۹.۰
بسیار کم	۱.۰	۱.۰	۱۰۰.۰
بی پاسخ	۲.۰		
جمع	۱۰۱		

جدول شماره ۸ نشان می دهد که ۵۲.۵ درصد دانش آموزان معتقدند که میزان کمک مشاور مدرسه به آنان در شناخت امکانات مرتبط با رشته تحصیلی در حد متوسطی بوده است، ۳۴.۷ درصد دانش آموزان میزان کمک مشاور در این زمینه را در حد زیاد می دانند و ۱۰.۹ درصد دانش آموزان نیز کمک مشاور به خود در شناخت امکانات مرتبط با رشته تحصیلی را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

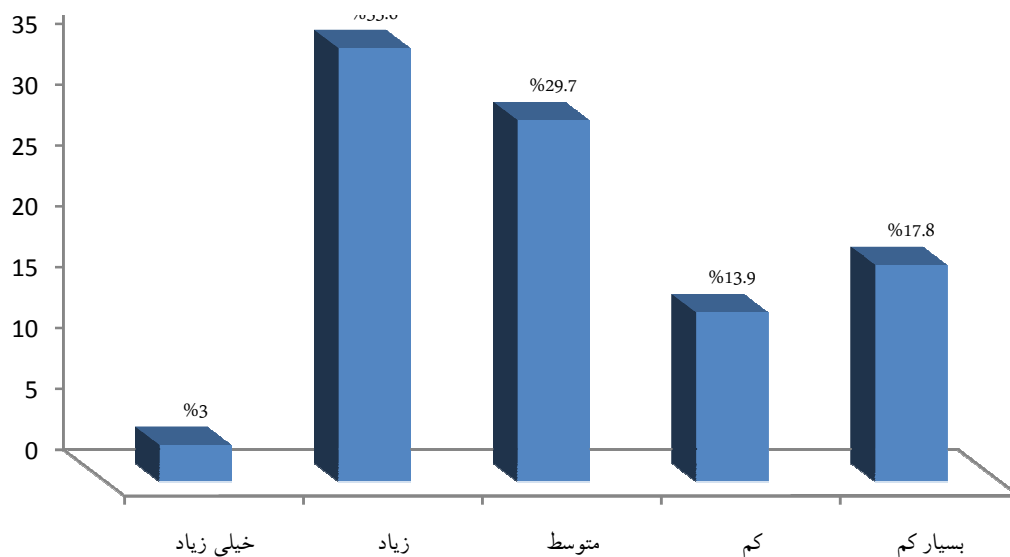

جدول ۹- توزیع فراوانی میزان نقش معلم دانش آموزان در فرایند مشاوره

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۳	۳.۰	۳.۰	۳.۰	خیلی زیاد
۳۶	۳۵.۶	۳۵.۶	۳۸.۶	زیاد
۳۰	۲۹.۷	۲۹.۷	۶۸.۳	متوسط
۱۴	۱۳.۹	۱۳.۹	۸۲.۲	کم
۱۸	۱۷.۸	۱۷.۸	۱۰۰.۰	بسیار کم

خیلی زیاد	۳	۳۰	۳۰	۳۰
زیاد	۳۶	۳۵.۶	۳۵.۶	۳۸.۶
متوسط	۳۰	۲۹.۷	۲۹.۷	۶۸.۳
کم	۱۴	۱۳.۹	۱۳.۹	۸۲.۲
بسیار کم	۱۸	۱۷.۸	۱۷.۸	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

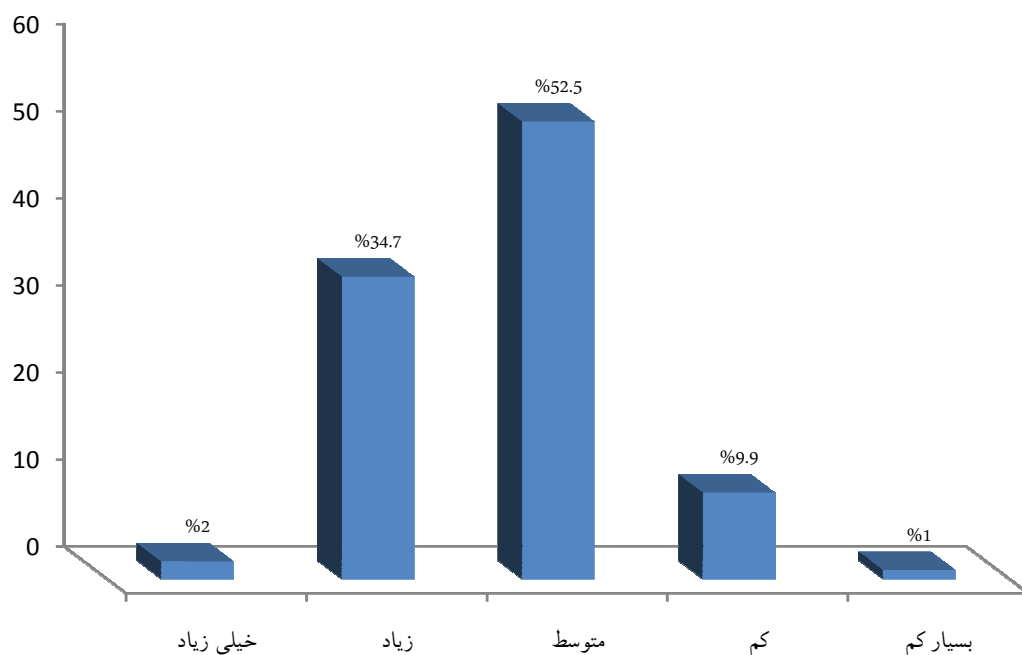
جدول شماره ۹ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۳۸.۶ درصد آنان نقش معلم خود در فرایند مشاوره را در حد زیاد و خیلی زیادی می دانند، ۲۹.۷ درصد دانش آموزان معتقدند که معلمشان تا حد متوسطی در فرایند مشاوره نقش داشته است و ۳۱.۷ درصد آنان نیز نقش معلم خود در فرایند مشاوره را در حد کم و خیلی کمی ارزیابی کرده اند.

جدول ۱۰- توزیع فراوانی میزان علاقه دانش آموزان به مشاوره به عنوان شغل آینده

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۲	۲.۰	۲.۰	۲.۰	خیلی زیاد
۳۵	۳۴.۷	۳۴.۷	۳۶.۶	زیاد
۵۳	۵۲.۵	۵۲.۵	۸۹.۱	متوسط
۱۰	۹.۹	۹.۹	۹۹.۰	کم
۱	۱.۰	۱.۰	۱۰۰.۰	بسیار کم
۱۰۱	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰		جمع

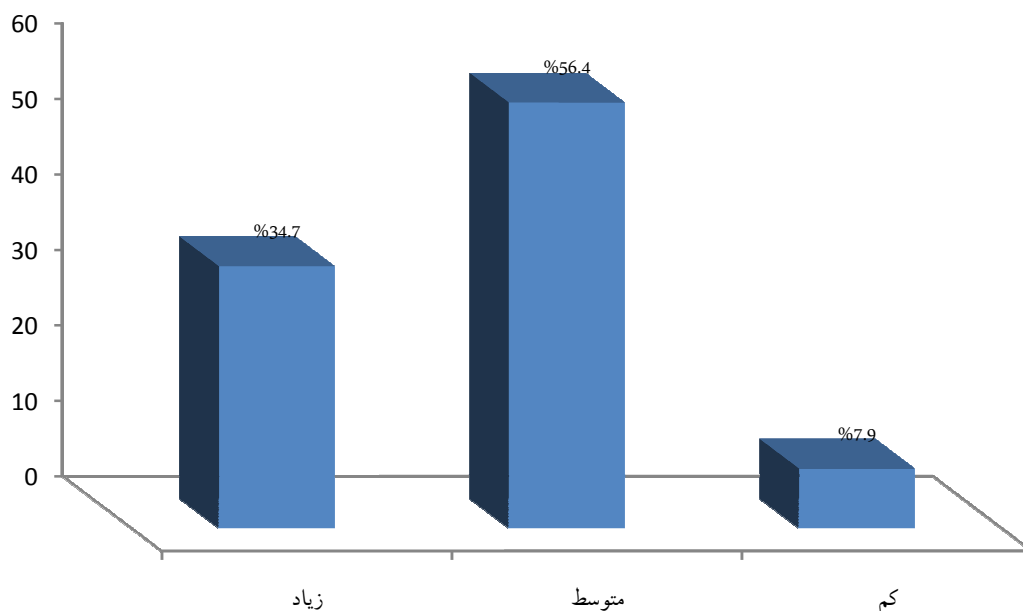
شغل آینده علاقه دارند، میزان علاقه ۳۶.۷ درصد دانش آموزان به مشاوره به عنوان شغل آینده در حد زیاد و خیلی زیادی می باشد و ۱۰.۹ درصد دانش آموزان نیز علاقه کم و خیلی کمی به مشاوره به عنوان شغل آینده خود دارند.

جدول ۱۱- توزیع فراوانی میزان آشنایی دانش آموزان با اهداف و اصول مشاوره

میزان آشنایی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	۳۵	۳۴.۷	۳۵.۰	۳۵.۰
متوسط	۵۷	۵۶.۴	۵۷.۰	۹۲.۰
کم	۸	۷.۹	۸.۰	۱۰۰.۰
بی جواب	۱	۱.۰		
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰		

جدول شماره ۱۱ نشان می دهد که بیشتر دانش آموزان تا حد متوسطی با اهداف و اصول مشاوره آشنایی دارند، میزان آشنایی ۳۴.۷ درصد دانش آموزان با این اهداف و اصول در حد زیاد است و ۷.۹ درصد دانش آموزان نیز آشنایی کمی با اهداف و اصول مشاوره دارند.

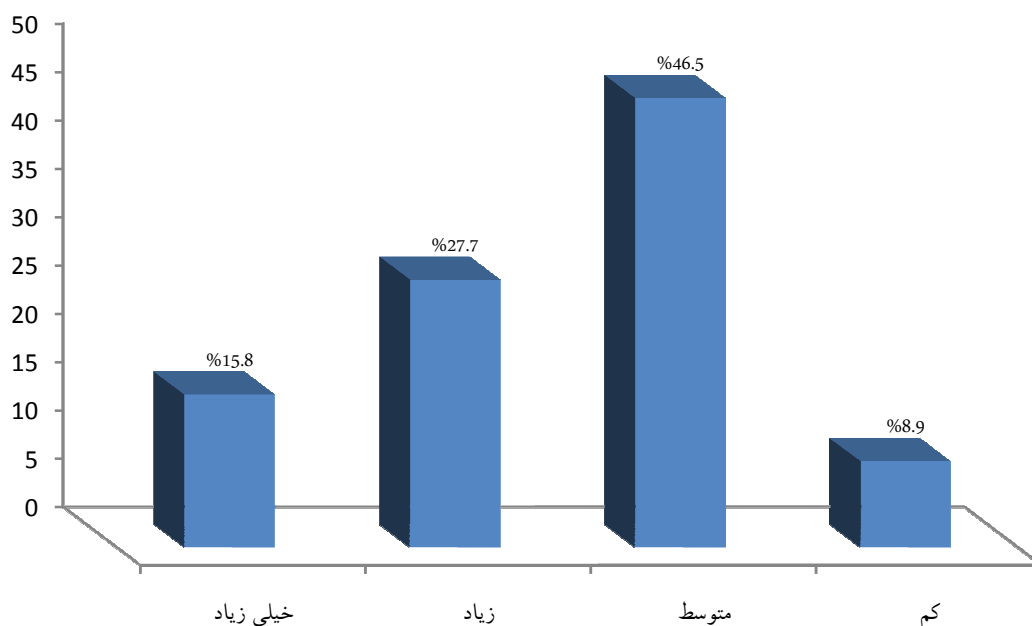

جدول ۱۲- توزیع فراوانی میزان در نظر گرفتن علایق دانش آموزان برای انتخاب رشته توسط مشاور

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۶.۰	۱۶.۰	۱۵.۸	۱۶	خیلی زیاد
۴۴.۰	۲۸.۰	۲۷.۷	۲۸	زیاد
۹۱.۰	۴۷.۰	۴۶.۵	۴۷	متوسط
۱۰۰.۰	۹.۰	۸.۹	۹	کم
		۱.۰	۱	بی جواب

۱۶.۰	۱۶.۰	۱۵.۸	۱۶	خیلی زیاد
۴۴.۰	۲۸.۰	۲۷.۷	۲۸	زیاد
۹۱.۰	۴۷.۰	۴۶.۵	۴۷	متوسط
۱۰۰.۰	۹.۰	۸.۹	۹	کم
		۱.۰	۱	بی جواب
		۱۰۰.۰	۱۰۱	جمع

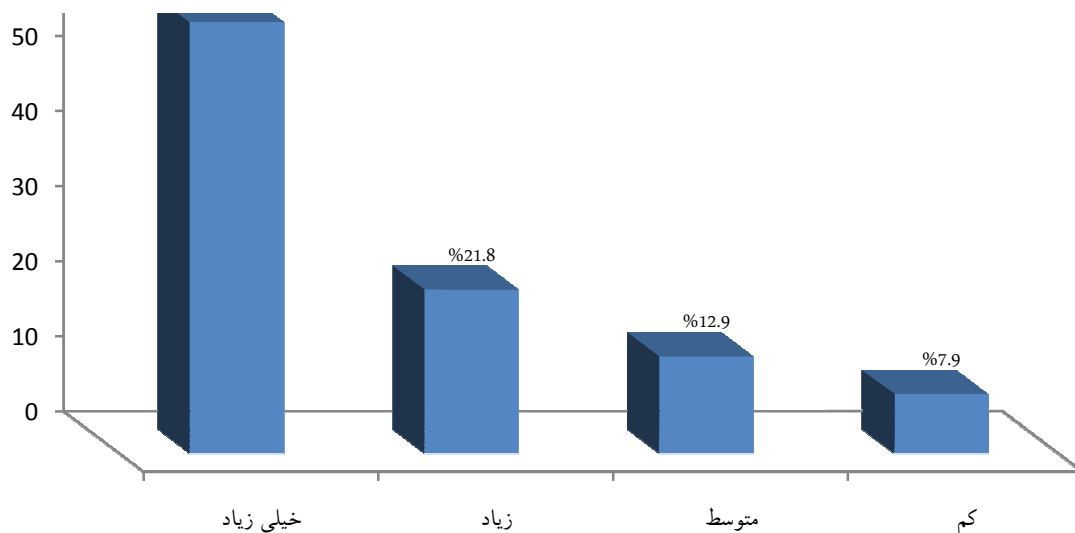
جدول شماره ۱۲ نشان می دهد که از نظر ۴۶.۵ درصد دانش آموزان یعنی اکثر آنان علایقشان برای انتخاب رشته تا حد متوسطی توسط مشاور در نظر گرفته شده است، ۴۳.۵ درصد دانش آموزان معتقدند که مشاور تا حد زیاد و خیلی زیادی علایق آنان برای انتخاب رشته را در نظر گرفته است و ۸.۹ درصد دانش آموزان نیز گفته اند که مشاور تا حد کمی به علایق آنان برای انتخاب رشته توجه کرده است.

جدول ۱۳- توزیع فراوانی میزان اعتماد دانش آموزان به رازداری مشاور در هنگام مشاوره

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۵۷.۴	۵۷.۴	۵۷.۴	۵۸	خیلی زیاد
۷۹.۲	۲۱.۸	۲۱.۸	۲۲	زیاد
۹۲.۱	۱۲.۹	۱۲.۹	۱۳	متوسط
۱۰۰.۰	۷.۹	۷.۹	۸	کم
	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۱	جمع

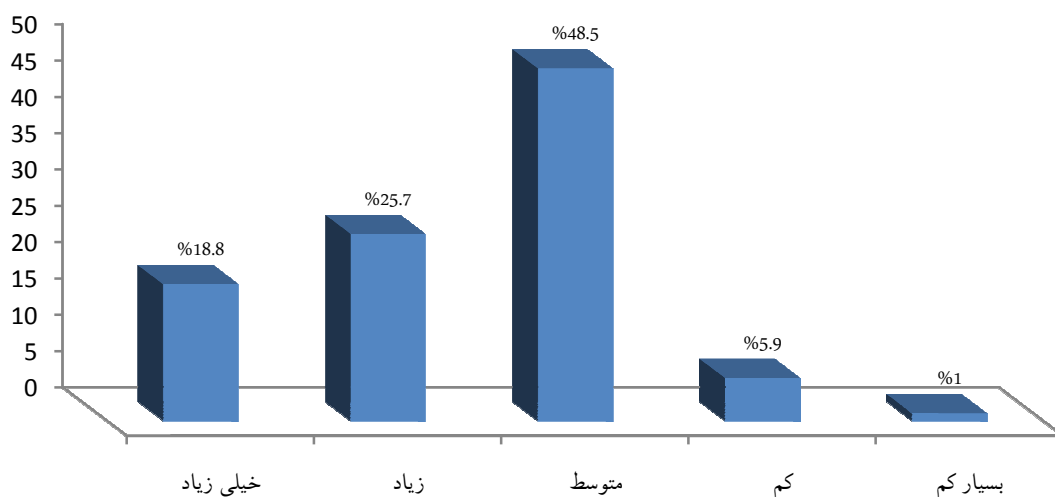
جدول شماره ۱۳ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۷۹.۲ درصد آنان اعتماد زیاد و خیلی زیادی به رازداری مشاور در هنگام مشاوره دارند، اعتماد ۱۲.۹ درصد دانش آموزان به رازداری مشاور در حد متوسطی است و ۷.۹ درصد دانش آموزان نیز اعتماد کمی به رازداری مشاور خود در هنگام مشاوره دارند.

جدول ۱۴- توزیع فراوانی میزان آشنایی دانش آموزان با ویژگیهای مشاور موفق

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
خیلی زیاد	۱۹	۱۸.۸	۱۸.۸	
زیاد	۲۶	۲۵.۷	۴۴.۶	
متوسط	۴۹	۴۸.۵	۹۳.۱	
کم	۶	۵.۹	۹۹.۰	
بسیار کم	۱	۱.۰	۱۰۰.۰	
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰		

مشاور موفق دارند، میزان آشنایی ۴۴.۵ درصد دانش آموزان با ویژگیهای مشاور موفق در حد زیاد و خیلی زیاد است و ۶.۹ درصد دانش آموزان نیز آشنایی کم و بسیار کمی با ویژگیهای مشاور موفق دارند.

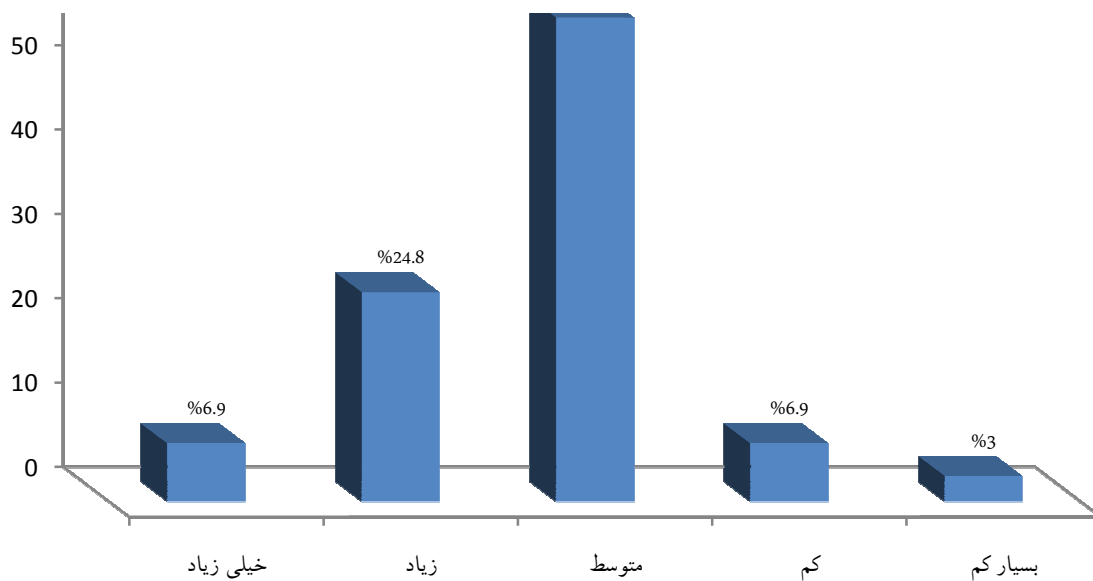

جدول ۱۵- توزیع فراوانی میزان آشنایی دانش آموزان با ویژگیهای مشاور موفق

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۷	۶.۹	۷.۰
زیاد	۲۵	۲۴.۸	۳۲.۰
متوسط	۵۸	۵۷.۴	۹۰.۰
کم	۷	۶.۹	۹۷.۰
بسیار کم	۳	۳.۰	۱۰۰.۰
بی جواب	۱	۱.۰	

خیلی زیاد	۷	۶.۹	۷.۰	۷.۰
زیاد	۲۵	۲۴.۸	۲۵.۰	۳۲.۰
متوسط	۵۸	۵۷.۴	۵۸.۰	۹۰.۰
کم	۷	۶.۹	۷.۰	۹۷.۰
بسیار کم	۳	۳.۰	۳.۰	۱۰۰.۰
بی جواب	۱	۱.۰		
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰		

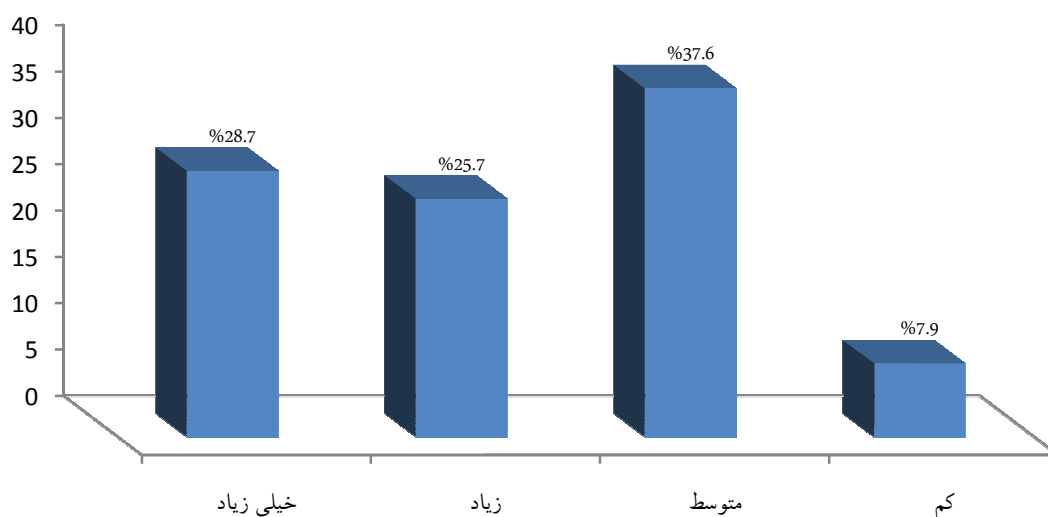
جدول شماره ۱۵ نشان می دهد که ۵۷.۴ درصد دانش آموزان یعنی اکثر آنان آشنایی متوسطی با ویژگیهای مشاور موفق دارند، آشنایی ۳۱.۷ درصد دانش آموزان با ویژگیهای مشاور موفق در حد زیاد و خیلی زیادی می باشد و ۹.۹ درصد دانش آموزان نیز آشنایی کم و بسیار کمی با ویژگیهای مشاور موفق دارند.

جدول ۱۶- توزیع فراوانی میزان کمک مشاور مدرسه در حل مشکلات دانش آموزان

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۲۹	۲۸.۷	۲۸.۷
زیاد	۲۶	۲۵.۷	۵۴.۵
متوسط	۳۸	۳۷.۶	۹۲.۱
کم	۸	۷.۹	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	

تواند تا حد زیاد و خیلی زیادی به حل مشکلات دانش آموزان کمک نماید، ۳۷.۶ درصد معتقدند که مشاور تا حد متوسطی می تواند مشکلات دانش آموزان را حل کند و ۷.۹ درصد دانش آموزان نیز اعتقاد دارند که مشاور مدرسه تا حد کمی می تواند در حل مشکلات دانش آموزان کمک کند.

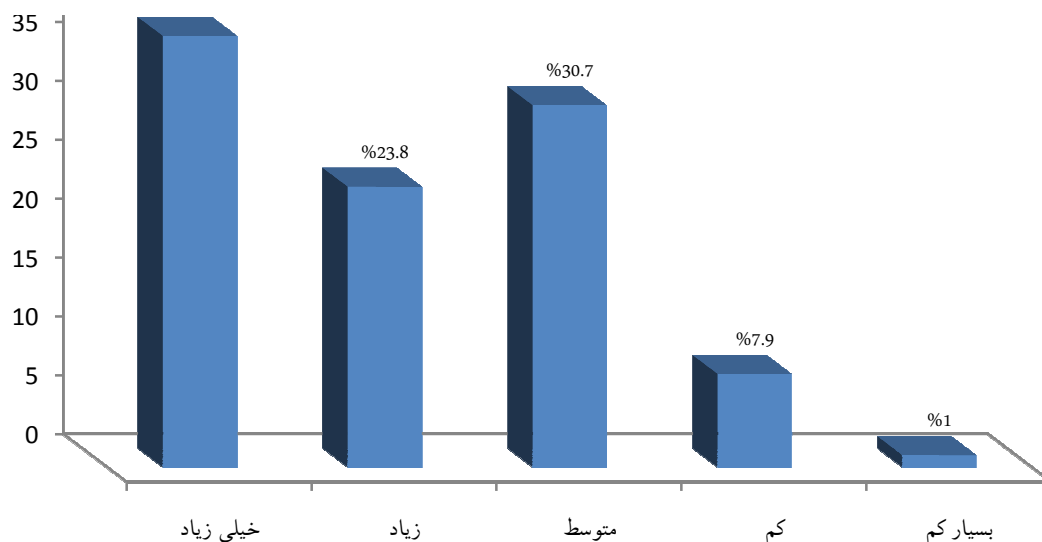

جدول ۱۷- توزیع فراوانی میزان کمک مشاور مدرسه در آموزش مهارت‌های تحصیلی

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۳۷	۳۶.۶	۳۶.۶
زیاد	۲۴	۲۳.۸	۶۰.۴
متوسط	۳۱	۳۰.۷	۹۱.۱
کم	۸	۷.۹	۹۹.۰
بسیار کم	۱	۱.۰	۱۰۰.۰

خیلی زیاد	۳۷	۳۶.۶	۳۶.۶	۳۶.۶
زیاد	۲۴	۲۳.۸	۲۳.۸	۶۰.۴
متوسط	۳۱	۳۰.۷	۳۰.۷	۹۱.۱
کم	۸	۷.۹	۷.۹	۹۹.۰
بسیار کم	۱	۱.۰	۱.۰	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

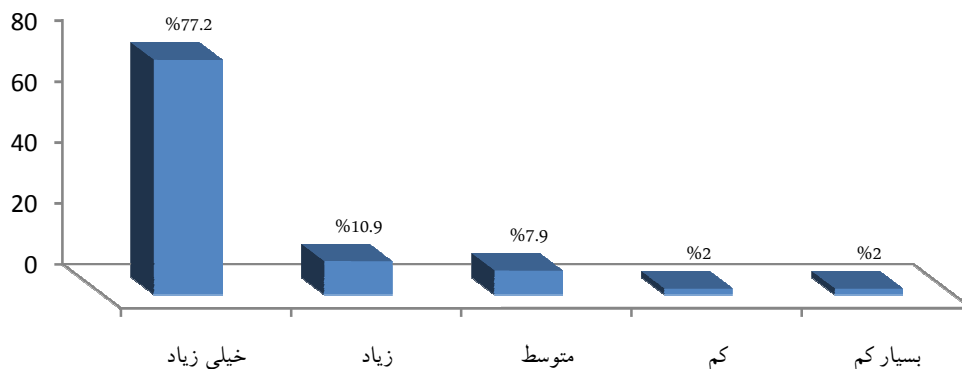
جدول شماره ۱۷ نشان می دهد که ۶۰.۴ درصد دانش آموزان یعنی بیشتر آنان معتقدند که مشاور مدرسه تا حد زیاد و خیلی زیادی در آموزش مهارتهای تحصیلی به آنان کمک کرده است، ۳۰.۷ درصد دانش آموزان معتقدند که میزان کمک مشاور در آموزش مهارتهای تحصیلی به آنان در حد متوسطی می باشد و ۸.۹ درصد دانش آموزان نیز میزان کمک مشاور مدرسه در آموزش مهارتهای تحصیلی به خود را در کم و بسیار کم می دانند.

جدول ۱۸- توزیع فراوانی میزان نقش دانش آموز در فرایند مشاوره

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۷۸	۷۷.۲	۷۷.۲
زیاد	۱۱	۱۰.۹	۸۸.۱
متوسط	۸	۷.۹	۹۶.۰
کم	۲	۲.۰	۹۸.۰
بسیار کم	۲	۲.۰	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰

جدول شماره ۱۸ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۸۸.۱ آنان معتقدند که دانش آموز نقش زیاد و خیلی زیادی در فرایند مشاوره دارد، ۷.۹ درصد دانش آموزان نقش خود در فرایند مشاوره را در حد متوسط دانسته و ۴ درصد نیز معتقدند که دانش آموز نقش کم و بسیار کمی در فرایند مشاوره دارد.

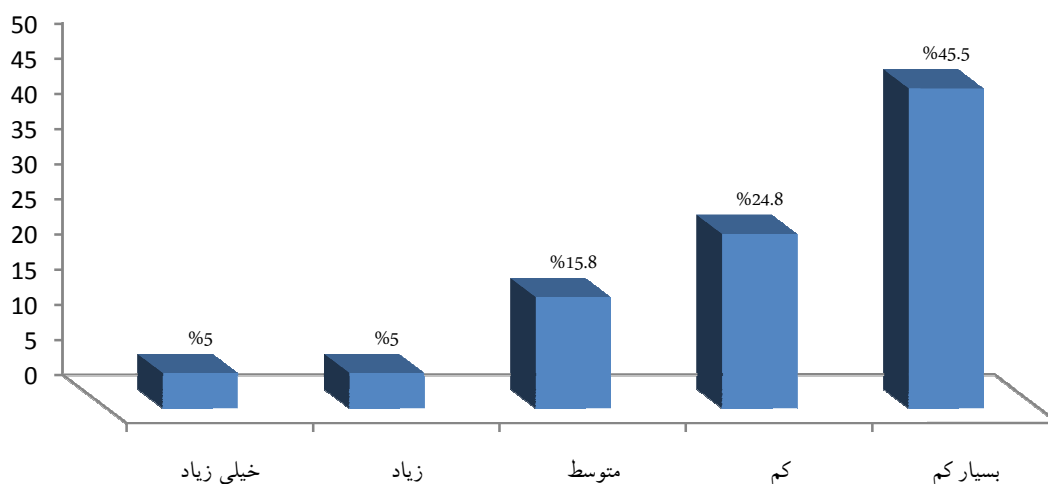

جدول ۱۹- توزیع فراوانی میزان آشنایی دانش آموزان با مشاوره سازشی

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۵	۵.۲	۵.۲
زیاد	۵	۵.۲	۱۰.۳
متوسط	۱۶	۱۶.۵	۲۶.۸
کم	۲۵	۲۴.۸	۵۲.۶
بسیار کم	۴۶	۴۵.۵	۱۰۰.۰
بی جواب	۴	۴.۰	

خیلی زیاد	۵	۵.۰	۵.۲	۵.۲
زیاد	۵	۵.۰	۵.۲	۱۰.۳
متوسط	۱۶	۱۵.۸	۱۶.۵	۲۶.۸
کم	۲۵	۲۴.۸	۲۵.۸	۵۲.۶
بسیار کم	۴۶	۴۵.۵	۴۷.۴	۱۰۰.۰
بی جواب	۴	۴.۰		
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰		

جدول شماره ۱۹ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۴۹.۵ درصد آنان آشنایی کم و بسیار کمی با مشاوره سازشی دارند، میزان آشنایی ۱۵.۸ درصد دانش آموزان با این نوع مشاوره در حد متوسط است و ۱۰ درصد دانش آموزان نیز آشنایی زیاد و خیلی زیادی با مشاوره سازشی دارند.

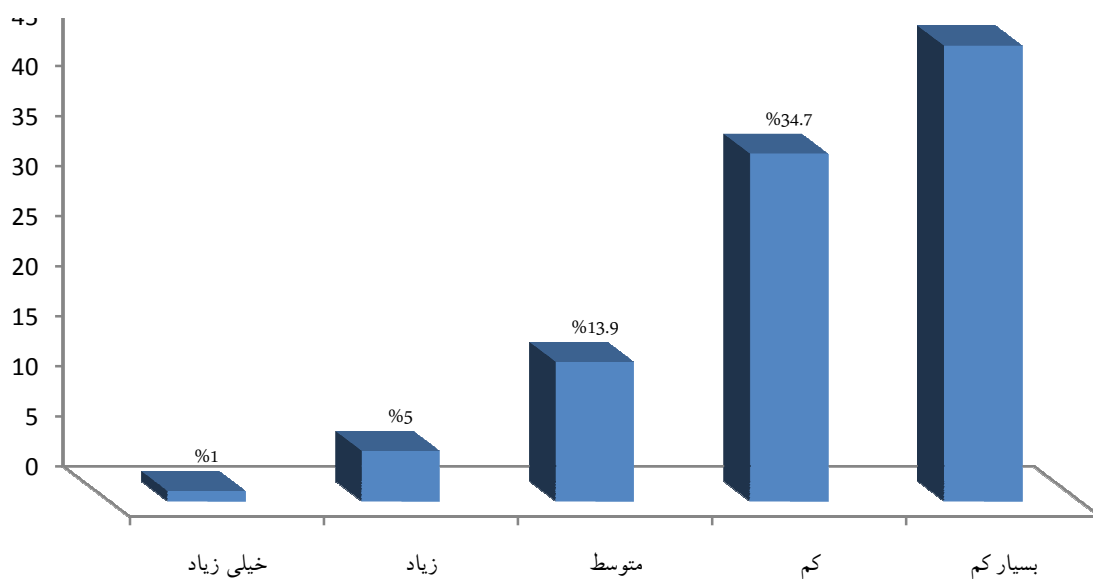

جدول ۲۰- توزیع فراوانی میزان آشنایی دانش آموزان با برخی مراکز خدمات راهنمایی و

مشاوره

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۱	۱.۰	۱.۰
زیاد	۵	۵.۰	۵.۹
متوسط	۱۴	۱۳.۹	۱۹.۸
کم	۳۵	۳۴.۷	۵۴.۵
بسیار کم	۴۶	۴۵.۵	۱۰۰.۰
جمع	۱۰۱	۱۰۰.۰	

جدول شماره ۲۰ نشان می دهد که اکثر دانش آموزان یعنی ۸۰.۲ درصد آنان آشنایی کم و بسیار کمی با مراکز خدمات راهنمایی و مشاوره دارند، آشنایی ۱۳.۹ درصد دانش آموزان با این مراکز در حد متوسط است و تنها ۶ درصد از دانش آموزان آشنایی زیاد و خیلی زیادی با مراکز خدمات راهنمایی و مشاوره دارند.

www.k

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

فصل پنجم: خلاصه مطالب

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

• نتیجه گیری:

در بیواسطگی موقعیت مشاوره یک رابطه واقعی میان مراجع و مشاور وجود دارد. یک مشاور ماهر به طور طبیعی راههای ارتباط سازش و سازنده را ایجاد می کند و همچنین به مراجع کمک می کند تا احساساتی را که به وسیله رابطه مشاوره ایجاد شده اند کشف کند. با یادگیری کشف این احساسات و باز کردن آنها مراجع راههای مناسب را یاد می گیرد که از طریق آنها می تواند با احساسات ایجاد شده به وسیله رابطه اش با دیگران برخورد کند و بنابراین احتمالاً کیفیت ارتباطاتشان را نیز به طور کلی افزایش می دهد و مراجع به تدریج یاد می گیرد که خود اجازه دهد به جای انکار احساساتش آنها را تجربه کند. این یادگیری در شرایط مشاوره به طور امیدوار کننده ای به داخل زندگی روز مره مراجع وارد می شود و به او این توانایی را می دهد که در مورد احساساتش به طور کلی بیشتر واکنش نشان دهد. بنابراین او قادر خواهد شد که با این احساسات همان طور که به وجود می آیند برخورد کند. معلمان ویژه عنصر کلیدی در تهیه و تدارک مراقبت هدایتی در مدارس هستند. چند سال قبل انجمن ملی مراقبت های هدایتی در تعلیم و تربیت فهرستی از اهداف نقش معلم ویژه را ترسیم نمود و فهرستی از شایستگی های مورد نیاز برای عملکرد موثر به عنوان معلم ویژه را مشخص کرد. اهداف و مهارت های عمده مورد نیاز برای تحقیق این منظور یعنی دادن نقش مشاوره ای به معلمان خصوصی فهرست شده است. دانش آموزی که در زمینه ای از تحصیلاتش مشکل دارد علاوه بر تحمل صدمات روانی و گاهی جسمانی از نظر اقتصادی نیز خساراتی به جامعه وارد می سازد. در این حالت باید به درمان مشکلات و رفع موانع رشد او اقدام شود و با استفاده از روشها و فنون مشاوره دانش آموزان و کسانی را که به نوعی در ایجاد مشکل نقش دارند بررسی و درمان کرد. در زمینه مشکلات تحصیلی به

مواردی نظیر اضطراب امتحان ، مردودی و مشروطی می توان اشاره کرد که در هر مورد پس از مشخص شدن علت ، مشاور با کمک دانش آموزان و دیگر افراد به درمان و رفع مشکلات اقدام می کند و او را برای ادامه فعالیت های تحصیلی آماده می سازد و امکان یادگیری و آموزشی موثر تر را فراهم می آورد.

• انتقادات و پیشنهادات:

در اکثر کتابخانه های شهر کتابهایی برای ویژگی های مشاوره موفق از نظر دانش آموزان کم بود یا اصلا وجود نداشت در کتابخانه حرم کتابهایی با این موضوع که مشاوره تحصیلی برای کودکان استثنایی وجود داشت در رابطه با موضوع مورد نظر تحقیق ما خیلی کم بود. مشاور باید با دان راهنمایی های مناسب دانش آموزان را به سوی بهترین راه مناسب سوق دهد و به آنان بفهماند که نباید از روی احساسات عمل کرد باید با عقل و منطق شیوه برخورد با مشکلات را بیاموزند مشاور باید برنامه ریزی داشته باشد و در کارهای خودش نظم و انضباط را رعایت کند و با اخلاق مناسب و خوش رویی با دانش آموزان صحبت کند. مسئولین کتابخانه و مدرسه ای که سوالات را به دانش آموزان برای جواب دادن داده شده است همکاری لازم را مبذول داشتند.

منابع:

نظارت و راهنمایی آموزشی: دکتر نادر سلیمانی.

زمینه مشاوره راهنمایی دکتر تالیف دکتر قاسم قاضی.

راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی: دکتر عبدالله شفیع آبادی

مشاوره و راهنمایی در مدارس: حمید اصغری پور، منوچهر فضلی خانی زیر نظر دکتر مختار موسوی.

راهنمایی و مشاوره تحصیلی: دکتر سید مهدی حسینی (بیرجندی)

مفاهیم بنیادی و مباحث تخصصی مشاوره (آموزش و کاربرد مهارت‌های فرد در مشاوره فردی) نوشته دیوید گلدارد ترجمه: سیمین حسینیان .

اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی . احمد صافی.

راهنمایی و مشاوره (اصول و فنون راهنمایی و مشاوره) (کاربرد مشاوره در مورد کودکان استثنایی) تالیف دکتر شکوه نوابی نژاد.